PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto V - Cena 15 lir - 10 jugolir - 2.50 din | TRST sobota 29. januarja 1949 | Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. postale | Štev. 24 (1114)

Volivci!
Kontrolirajte volivne imenike!
Volivni odbori!

ZAHTEVAJTE PODALJSANJE ROKA ZA PREGLED IMENIKOV IN POVECANJE STEVILA URADOV!

OVIRANJE POVEZAVE TRSTA Z ZALEDJEM

(Ob pogajanjih madžarske trg. delegacije)

Poročali smo o pogajanjih, ki so v teku med madžarsko trgovinsko delegacijo ter VU in krajevnimi gospodarskimi krogi glede plačila stroškov madžarskega tranzita preko Trsta. Ta pogajanja trajajo nad 10 dni ter še vedno niso zaključena. Zdi se, da je VU to pot zavzela prijaznejše stališče, kakor pri poslednjih pogajanjih pred letom dni, ki so se končala brez uspeha. Pač pa sodijo nekateri, da so drugačnega razpoloženja krogi okrog Zbornice TIP. Da ima to mnenje nekaj podlage, kaže tudi objava «Astre» dne 27. t. m., v kateri je rečeno, da so pogajanja dolgotrajna, da so bila pri Zbornici TIP obširna razpravljanja ter da je madžarska delegacija «sprejela načelo», da bi se plačevanje tranzitnih stroškov itd. vključilo v madžarsko-italijansko trgovinsko pogodbo, ki je bila sklenjena v Rimu dne 16. pr. m.

To bi seveda pomenilo, da krogi okrog Zbornice TIP nimajo namena prispevati, da bi se sporazum ugodno in naglo sklenil, čeprav dobro vedo, da bi bile posledice neuspeha škodljive za razvoj prometa preko Trsta. Prav tako dobro vedo, da italijansko-madžarska trgovinska pogodba ni vključila ustreznih določb glede tržaškega tranzita, pa ne zato, ker bi v Rimu ne vedeli za Trst! Saj ima italijansko zunanje ministrstvo v Trstu svojo misijo. Razlogi so povsem drugi in so podobni onim, ki groze zadušiti n. pr. vso tržaško lesno tranzitno trgovino, ako rimska vlada ne popusti v svoji trmi. Trst je pač eno, in republika drugo, ker imata v gospodarstvu, najbolj pa v tranzitni trgovini, vsak svoje interese. Glede ureditve vprašanja, ki ga je načela madžarska delegacija, je treba ugotoviti, da obstajajo vse možnosti, da se ugodi željam Madžarske, ker ni nikakih obvez ali določb iz pogodb z Italijo, ki bi to preprečevale. Odvisno je izključno od dobre volje VU in Zbornice TIP, ali hočeta prispevati brez predsodkov k razvoju tranzitnega prometa zaledja!

Imamo še drug razlog, da govorimo o slabem razpoloženju pristojnih krogov. Tržaški dopisnik «Agence France Presse» je namreč oddal svoji agenciji vest, ki pomeni pravo provokacijo. Agencija je danes razširila sledečo objavo: Madžarska trgovinska delegacija, ki je prispela v Trst pred desetimi dnevi, je v petek odpotovala, ne da bi sklenila trgovinski dogovor s Svobodnim ozemljem. Madžarska delegacija je upala, da bo mogla pogoditi plačevanje v blagu stroškov tranzita blaga namenjenega Madžarski in izkrcanega v tržaški luki».

Kaj naj rečemo o dopisniku francoske agencije, ki si upa oddajati tako poročilo, ko ve — kakor smo se tudi sami prepričali — da člani madžarske delegacije še vedno bivajo v hotelu «Excelsior» ter nadaljujejo svoja pogajanja? Obveščeni krogi zanikajo vsakršno resničnost takih vesti, ki se širijo z edinim namenom, da bi onemogočile sporazum, ki bi v resnici mnogo prispeval k izboljšanju gospodarskega položaja v Trstu. Isti krogi poudarjajo, da je dokaj žalostno, da morajo znova poudariti, kako sistematično se ovirajo pobude, ki naj bi izboljšale trgovske zveze z zaledjem.

Mi se popolnoma pridružujemo temu mnenju in priporočamo vodstvu AFP, naj opozori svojega tržaškega dopisnika za to, da slične nemogoče provokacije, ki se takoj izkažejo kot popolnoma izmišljene, ne koristijo ugledu agencije. Lokalnim krogom, ki so verjetno navdihovali tako početje, pa priporočamo, da razmislijo o tem, ali bodo še naprej sabotirali koristi tržaškega gospodarstva ali pa bodo s tem prenehali? Zavedajo naj se, da bo javnost vse bolj budno zasledovala njih početje! Primer Madžarske namreč ni prvi, niti edini, je pa tem bolj zoprn, ker se godi prav v času, ko je vedno več vesti o možnostih prometovanja preko našega pristanišča. Prav sveža je n. pr. vest o pogajanjih Madžarske z Brazilijo za sklenitev obsežne trgovinske pogodbe.

Taki dogodki znova potrjujejo, da je edini izhod iz sedanjega nemogočega položaja v tem, da prične VU voditi tržaško zunanjo trgovino in promet samostojno, brez ozira na gospode pri «giunti» in pri italijanski misiji, ki store vse, da bi zavirali svobodo gospodarjenja Trsta.

Kitajsko ljudstvo bo razbilo hinavsko ofenzivo miru

Nobenega dvoma ni, da bo Kitajska letos popolnoma osvobojena - V decembru je kuomintangova vojska zgubila 342.900 vojakov in ogromno količino vojnega materiala - Do sedaj je osvobojenih 737 mest

NANKING, 28. — Predsednik kuomintangove Kitajske Licungjen je brzojavil Mao Ce Tungu, naj bi pristal na takojšnje prenehanje sovražnosti. Licungjen zatrjuje, da je kuomintangova vlada že dokazala s političnimi reformami odkrito željo po sklenitvi miru. Ponovil je, da je kuomintangova vlada začela pogajanja na podlagi osmih Mao Ce Tungovih pogojev ter zanikal, da so predlogi za mir samo hinavska ofenziva miru, ki jo podpirajo ZDA. Dejal je, da bo po sklenjenem miru podal ostavko.

Medtem ko se nankinška nacionalistična vlada seli v Kanton, pa so predstavništva tujih držav sklenila, da ostanejo v Nankingu. V Kanton bodo poslala le manjši del svojega osebja pod vodstvom kakega podrejenega uradnika; poslaniki sami pa bodo ostali v Nankingu. Glasnik britanskega zunanjega ministrstva je izjavil, da bo kak funkcionar britanskega poslaništva v Nankingu ostal akreditiran pri nacionalistični vladi, pa naj se ta preseli kamor koli. Tudi ameriško poslaništvo bo odprlo v Kantonu svoj urad.

Kaže, da se nekateri ljudje v Ameriki še vdajajo dokaj čudnim iluzijam. Tako je ameriški senator Mac Carran, ki je predsednik komisije za nadzorstvo nad stroški, ki nastajajo zaradi omeriške «pomoči» tujini, priporočil «protikomunistično» posojilo Kitajski v višini ene do ene in pol milijarde dolarjev. Čudno si predstavlja gospod Carran razplet državljanske vojne na Kitajskem, ko predlaga tako dolgoročno posojilo (30 let), katerega jamstvo naj bi tvorili dohodki velikih kitajskih pristanišč. Predlagal je tudi, naj bi poslali na Kitajsko 700 ameriških častnikov, ki naj bi prevzeli poveljstvo akcij proti komunistom.

Medtem pa kuomintangova vlada nadaljuje z vojaškimi pripravami za obrambo Šanghaja in Nankinga. Tako so n. pr. v Šanghaj premestili 30 tisoč vojakov in na polotoku Pootung na reki Wangpoo gradijo utrdbe. V Nanking pa so premestili 6 divizij iz Hankeua.

Na osvobojenem ozemlju pa se medtem vedno bolj utrjuje enotnost ljudstva, ki strnjeno podpira narodno-osvobodilno vojsko. Tako je 55 predstavnikov strank in političnih in javnih organizacij na osvobojeni Kitajski izdalo izjavo, v kateri med drugim pravijo: «Združiti se hočemo pod vodstvom kitajske komunistične partije, da bomo lahko v osvobodilni borbi prispevali k zmagi demokratične revolucije in kitajskega ljudstva v neodvisni, svobodni, miroljubni in srečni Kitajski.

Nobenega dvoma ne more biti, da bo leta 1949 Kitajska popolnoma osvobojena. Kuomintangov reakcionarni blok, ki ga ščiti ameriški imperializem, razpada. Revolucija kitajskega ljudstva je naperjena proti imperializmu, proti fevdalizmu in birokratičnemu kapitalizmu, ki so glavni sovražniki in ki ovirajo pot k neodvisnosti, demokraciji, svobodi in blaginji kitajskega ljudstva. Dokler ne bodo te ovire odpravljene, ne bo mogoč pravi mir. To pomeni, da moramo neusmiljeno razbiti hinavsko ofenzivo miru, ki sta jo sprožila Čangkajšek in ameriški imperializem.»

Iz glavnega štaba narodno-osvobodilne vojske poročajo, da je kuomintangova vojska zgubila v decembru 342.900 vojakov. V istem mesecu je osvobodilna vojska osvobodila 28 mest, tako da je skupno število osvobojenih mest narastlo na 737. V istem razdobju je bilo uničenih 30 kuomintangovih divizij

Osvobodilna vojska je razen tega zaplenila veliko količino vojnega materiala, med katerim je 2000 topov in minometov, 25 tankov, 37 oklepnih avtomobilov, 97 lokomotiv, nad 1700 avtomobilov, 97 tisoč pušk in samokresov, 1200 težkih strojnic, 6 tisoč lahkih strojnic, 45 ognjemetov, nad 70 tisoč granat, preko 9 milijonov nabojev, 900 tisoč ročnih bomb, preko 5 tisoč konjev in mezgov ter 100 radijskih postaj.

Agencija Reuter je sporočila, da je narodnoosvobodilna vojska danes zavzela Cjang Kiang na severnem obrežju Jangceja, 125 km severno-zahodno od Šangaja. Dalje na zapadu so bile nacionalistične prestraže napadene 60 km vzhodno od Nankinga. Po še nepotrjenih vesteh je že tudi mesto Kuačou kapituliralo.

Avstrijski terorizem proti koroškim Slovencem

DUNAJ, 28. — Tanjugov dopisnik poroča, da je politično predstavništvo FLRJ na Dunaju poslalo zavezniškemu nadzorstvenemu svetu za Avstrijo in avstrijski vladi protestno noto proti aretaciji jugoslovanskega državljana inž. Orasa, ki ga je aretirala avstrijska policija. Inž. Oras je prišel v Avstrijo službeno in si je pri neki nesreči zlomil nogo ter je moral zaradi tega na zdravljenje v neki celovški sanatorij. Dne 15. januarja sta dva avstrijska agenta vdrla v sanatorij ter aretirala Orasa, ki je imel nogo še v gipsu. Na policiji so Orasa pridržali, kljub temu da so njegovi dokumenti v redu.

V noti nadzorstvenemu svetu poudarja politično predstavništvo FLRJ, da zaslišavanje Orasa na celovški policiji dokazuje, da nikakor ne gre za navadno overovljenje dokumentov, pač pa da hočejo s tem nadlegovati Slovenca iz Koroške, ki je jugoslovanski državljan.

Zločinski požigalec naših narodnih domov izpuščen na svobodo

Kakor smo že včeraj na kratko javili, je bil te dni izpuščen na svobodo FRANCESCO GIUNTA, požigalec našega Narodnega doma v Trstu in zločinski guverner v Dalmaciji za časa italijanske okupacije.

Ko smo pred dobrim letom, 20. novembra 1947 zvedeli, da je bil zloglasni zločinec obsojen na 6 let in 5 mesecev zapora, od katerih se mu 5 let odpusti, smo poudarili ves cinizem De Gasperijevih sodišč, ki niso storila svoje dolžnosti in s pravičnimi obsodbami kaznovale vojnih zločincev, ki so med zadnjo svetovno vojno in za časa fašističnega režima spravili Italijo ob njeno dobro ime za nedoločen čas zlasti pred očmi svojega sosednega naroda Slovencev in ostalih jugoslovanskih narodov.

Danes se tudi zločinec Giunta poleg ostalih fašističnih zločincev sprehaja svoboden po De Gasperijevi Italiji...

Že pred enim letom smo poudarili, da je enotnost vseh demokratov tista, ki jo terja izpuščanje na svobodo fašističnih zločincev, medtem ko borci za svobodo ječijo v ječah. To poudarjamo tudi danes. Danes, ko je situacija v tem pogledu ostala nespremenjena, danes ko se zapirajo najdoslednejši partizanski borci in jim pod izgovorom fojb hočejo prirejati nove procese, medtem ko tukajšnja vojaška uprava še vedno «preučuje», ali bi proglasila amnestijo za partizanske borce v tržaških zaporih in ali bi tiste, ki so med njimi doma iz Jugoslavije in cone B, izročila tamkajšnjim oblastem.

Toda: fašistični razbojnik požigalec naših narodnih domov in zločinski guverner Dalmacije, ki mu je bila posebna poslastica streljenje talcev, je svoboden...

Ali se bo VU spričo tega dejstva zganila in končno nehala «preučevati» in «razmišljati» o amnestiji za partizanske borce?

Demokratično ljudstvo Trsta zahteva tako letos, kot pred enim letom, da se fašistični zločinci kaznujejo, borci za svobodo pa izpustijo iz zaporov.

Svoboden Giunta pa je ponovni dokaz, da so fašisti De Gasperijevemu režimu in visokim zaščitnikom tega režima bolj kot kdaj potrebni za dosego njihovih ciljev.

ZA NAS VSE PA JE SVOBODNI GIUNTA OPOMIN, DA JE ENOTNA BORBA VSEH DEMOKRATICNIH SIL PROTI STARIM IN NOVIM FASISTOM TER NJIHOVIM TUKAJSNJIM ZASCITNIKOM. BOLJ KOT KDAJ KOLI NUJNA IN POTREBNA KOT EDINO JAMSTVO ZA ZMAGO DEMOKRACIJE!

Jugoslavija gre po poti ki vodi k blaginji delovnega ljudstva

Lansko leto je potrošnja najnujnejših živil v primeri s predvojno potrošnjo na splošno narasla

BEOGRAD, 28. — V primeri z letom 1947, t. j. prvim letom petletke, ter v primeri s predvojno potrošnjo najnujnejših živil, je lansko leto v Jugoslaviji potrošnja teh živil na splošno narastla.

Po statističnih podatkih, ki jih je na zadnji diskusiji o proračunu podal predsednik gospodarske komisije Boris Kidrič, je jugoslovansko prebivalstvo leta 1948 porabilo 112 tisoč ton sladkorja, dočim je potrošnja sladkorja v letu 1939, ko je dosegla višek, znašala samo 79 tisoč ton. Potrošnja svežega mesa za nekmečko prebivalstvo je leta 1939 znašala 68 tisoč ton, leta 1948 pa je kljub velikim uničenjem in plenjenju živine, ki so ga izvedli sovražniki med vojno, dosegla potrošnja 90 tisoč ton in tako prekoračila za 4 tisoč ton predvojno potrošnjo. Leta 1939 je nekmečko prebivalstvo Jugoslavije potrošilo 51 tisoč 156 ton masti, dočim je leta 1947 znašala potrošnja masti 38 tisoč ton. Naslednje leto, t. j. 1948 se je potrošnja dvignila na 57.500 ton in tako presegla za skoraj 6 tisoč ton predvojno potrošnjo.

Potrošnja kruha se je tudi znatno dvignila v primeri s predvojno in to s stališča splošne potrošnje, kakor glede potrošnje posameznikov.

Zaradi tega splošnega povečanja preskrbe z najnujnejšimi živili in zaradi izgradnje državnega socialističnega razdeljevalnega aparata, ki se je uvedel tako v trgovini na debelo kakor v trgovini na drobno in ki je popolnoma nadomestil stari sistem, ki je slonel na zasebnih izkoriščevalcih, je bila špekulacija z živili odpravljena.

Oglejmo si statistične podatke, ki jih je navedel minister Boris Kidrič, in ki se nanašajo na vzdrževanje srednje beograjske družine 5 članov: očeta, matere, dveh desetletnih otrok in stare matere, ki skrbi za otroke, dočim mati dela. Na podlagi količine živil, ki jih načrt določa za preskrbo, bo ta družina prejela na 5 živilskih nakaznic za 4 tedne 9.4 kg mesa, 4.2 kg masti, 4 kg sladkorja in 64.5 kg kruha.

Razen tega si lahko prebivalstvo po višjih cenah nakupi perutnino, maščobe, mlečne izdelke itd. na prostem trgu. V začetku zime se je prebivalstvu zajamčila preskrba s krompirjem, ki ni bil racioniran.

Do novembra so na nakaznice razdeljevali samo svežo jagnjetino, ki je gospodinje nimajo rade, namesto masti pa se je razdeljevalo olje. V začetku zime pa so začela prihajati na trg živila z visoko kalorično vrednostjo.

V razdobju šestih tednov od 1. decembra do 15. januarja t. l. je bilo skoraj dvakrat na teden na razpolago sveže svinjsko ali goveje meso ali pa perutnina. Cena mesu je znašala od 40 do 50 dinarjev za kg.

Od novembra do danes se je mestnemu trgu redno dobavljala mast namesto olja. Omenjena družina petih članov je prejela 1 kg in 50 gr prvovrstne masti po 50 din za kg.

Ukrepi, ki se podvzemajo za nadaljnjo utrditev socialističnega razdeljevalnega aparata, in način preskrbe bosta pripomogla k novim uspehom na področju preskrbe v tekočem letu.

Utrjujejo in razvijajo se mestne skupine sestavljene iz tovarn in delavnic, ki dajejo delo številnim delavcem. Te vršijo važno vlogo pri preskrbi delavcev, nameščenih v teh podjetjih. Posebna pozornost se posveča organiziranju preskrbe za delavce pri skoraj vseh podjetjih in ustanovah.

Dosedanji v kratkem razdobju doseženi uspehi pri graditvi socializma v državi skupno z novimi ukrepi dokazujejo, da je država na poti, ki vodi k blaginji njenega delovnega ljudstva.

Varnostni svet daje potuho Holandcem v Indoneziji

LAKE SUCCESS, 28. — Pri današnji debati o indonezijskem vprašanju v Varnostnem svetu je sovjetski delegat Jakob Malik predlagal, da bi se izdal holandskim četam ukaz, naj se takoj umaknejo na položaje, ki jih določa sporazum v Renvillu, to se pravi na položaje pred zadnjo vojaško akcijo.

Za tem so glasovali o načrtu za rešitev indonezijskega vprašanja, in sicer o vsakem paragrafu posebej. Sprejeti so bili paragrafi, ki nalagajo Nizozemcem, da takoj osvobode republikanske politične jetnike in nehajo z vojaškimi akcijami, kakor tudi paragraf, po katerem naj republikanci nehajo z gverilsko vojno. Pač pa niso sprejeli prej omenjenega sovjetskega predloga. Pred glasovanjem je nizozemski delegat ostro protestiral proti načrtu, češ da njegova vlada nikakor ne bo dovolila takega vmešanja v nizozemske notranje zadeve». Francija se je vzdržala glasovanja pri vseh členih; enako tudi Sovjetska zveza in Ukrajina pri tistih členih, ki so bili premalo strogi za Holandsko.

Sejali so plevel...

V odgovor Vidalijevemu modremu uredniku, ki se v včerajšnji številki njegovega glasila zaganja v članek, ki ga je objavilo glasilo KPJ «Borba» dne 25. januarja t. l., objavljeno pod naslovom **«Kvalunkvisti in Vidalijevi «internacionalisti» so se znašli na isti liniji»**, objavljamo dobesedno tudi mi omenjeni članek zato, da se bodo naši čitatelji sami prepričali, da so trditve v članku popolnoma točne ter da so tudi zaključki, ki jih je pisec članka na temelju teh ugotovitev izvedel, popolnoma pravilni. Članek se glasi:

Kvalunkvistično glasilo tržaških nacifašistov, «La fiaccola» je objavilo «avtoritativni» zaključek, da so «edini komunisti v Trstu» — Vidalijevi frakcionaši, pohvalil jih je, ker so «izpremenili svoje stališče» in pozval vse reakcionarne stranke, da sprejmejo Vidalijevo ponudbo za sodelovanje na bližnjih volitvah. Po logiki informbirojevskega propagandnega aparata, ki «jugoslovansko izdajstvo» «marksistično dokazuje» s citati iz izjav Dž. F. Dalsa in podobnim, bi bil aplavz lista «La fiaccola» sam po sebi — tudi brez drugih dokazov — zadosten, da pokaže škodljivost resolucije Informbiroja za delavsko gibanje v Trstu. Toda, žalostni sadovi, ki jih je resolucija IU prinesla tržaškemu demokratičnem gibanju, so že dovolj znani in dokazani: najprej zavestno in preračunano razbijanje gibanja, potem pa sodelovanje pristašev resolucije z vsem, kar je protijugoslovanskega in protidemokratičnega na Tržaškem ozemlju. Pisanje lista «La fiaccola» in zadnje izjave predstavnikov Vidalijeve skupine samo še bolj osvetljujejo že ugotovljena dejstva o škodi, ki jo je resolucija IU napravila in jo še dela borbi tržaškega delavskega gibanja.

V anglo-ameriški coni Tržaškega ozemlja se bodo kmalu vršile volitve za upravne organe. Reakcionarne stranke se na veliko pripravljajo, da bodo nastopile na volitvah skupno, a tržaški pristaši resolucije IU — Vidalijeva skupina — ki so še pred dvema mesecema govorili o potrebi «enotnosti demokratičnih sil v interesu borbe proti imperialističnemu vmešavanju in delovanju domače reakcije — agenture imperialistov», so kar na enkrat ugotovili, da bodo te volitve «čisto administrativnega značaja» in predložili sodelovanje vsem tržaškim političnim strankam. Samo, najbrž, da bi ohranili «čistost» te svoje volivne koalicije s tržaško reakcijo, so na neki tiskovni konferenci precizirali, da ne želijo sodelovanje edino s — KP Tržaškega ozemlja, od katere so se odcepili, t. j. s komunisti, ki se ne strinjajo z resolucijo IU.

Tržaški informbirojevski frakcionaši niso zaslužili kvalunkvističnih hvalospevov samo za to: «La fiaccola» jih je potrepljala po ramenu tudi zaradi drugih vzrokov: «Prepričani smo — je napisal ta list — da bo Vidalijeva skupina s svojimi izvoljenimi poslanci v veliki borbi nacionalnega značaja (čitaj: borbi italijanskih šovinistov v Trstu) ostala v občinskem svetu pasivna, ali pa bo celò podpirala italijansko stališče. V nobenem primeru pa se ne bo postavila na stran filoslovanov». Z drugimi besedami, tržaška reakcija računa na pristaše IU ne samo na volitvah, temveč tudi na njihovo podporo pri svojih šovinističnih manevrih. Pa tudi to ne brez vzroka.

Pristaši resolucije IU v Trstu — čeprav se še niso drznili, da bi odkrito zahtevali revizijo mirovne pogodbe — že zdavnaj koketirajo z idejo italijanskih šovinistov za vračanje Trsta Italiji. Te tržaške perjanice «pravega internacionalizma» se poslužujejo, naravno, že vajenih metod prikrivanja lastnega buržoaznega nacionalizma in šovinizma s kričanjem o «nacionalističnem odklonu KPJ».

Tržaški pristaši resolucije — kot Pogassi — so proglasili sedaj za «nacionalistične» celò tudi uresničene jugoslovanske zahteve za povratek ugrabljene Julijske krajine, katere so, ker so bile upravičene in pravične — čvrsto branile vse demokratične države, posebno pa predstavniki Sovjetske zveze. Toda organizacijski sekretar Vidalijeve frakcije v še okupiranem Trstu, ni našel nobenega drugega dela za svoje somišljenike, temveč jim je za glavno nalogo poštavil borbo proti «slovenskemu nacionalizmu». Evo, kje se srečujejo in spajajo poti šovinistov in sovražnikov delavskega gibanja, prikritih pod firmo pristašev resolucije IU v Trstu, in italijanskih reakcionarnih, iredentističnih, šovinističnih elementov Tržaškega ozemlja. Evo, zakaj je tudi «La fiaccola» hvalila Vidalijeve frakcionaše, da «mislijo in delajo v italijanskem duhu», da se «smatrajo za italijanske komuniste in naslanjajo na Rim». Evo, končno, s kakšnim tržaškim perjem se je okinčala resolucija IU.

Po sedmih mesecih je škodljiva bilanca resolucije IU v Trstu zelo velika: razbita je enotnost demokratične fronte Trsta sploh, a sedaj se zbirajo pristaši resolucije in vseh mogočih reakcionarnih šovinističnih skupinic in strank na skupni platformi sovraštva proti Jugoslaviji kot takšni, posebno pa proti Jugoslaviji, v kateri se gradi socializem. Tu se v načelu strinjajo vsi, od kvalunkvistov do škofa Santina in Vidalijevih «internacionalistov». Od vse protijugoslovanske gonje v Trstu pa je povlekla korist edino reakcija. Demokratično gibanje je imelo samo škodo. Kjer so sejali plevel, ne morejo «kritiki» niti pričakovati, da bodo nekaj boljšega požeti.

Razbijači so skušali podrediti SSZ ameriški politiki

Izredno zasedanje izvršilnega odbora - Poročilo glavnega tajnika Saillanta

PARIZ, 28. — Izredno zasedanje izvršilnega odbora Svetovne sindikalne zveze se je začelo danes popoldne pod predsedstvom glavnega tajnika Italijanske konfederacije dela Di Vittoria in ob navzočnosti vseh delegatov izvršilnega odbora izvzemši predstavnikov Trade Unions, CIO in holandskih sindikatov, ki so zapustili organizacijo.

Glavni tajnik Saillant je podal poročilo, v katerem nastopa proti predlogu Trade Unions, naj bi se delo SSZ prekinilo. V svojem poročilu je Saillant izjavil: Razbijači in predvsem Carey od CIO, so skušali izrabiti Svetovno sindikalno zvezo za politiko, ki jo navdihuje ameriška vlada, in za dosego ciljev gospodarskega ekspanzionizma, ki temeljijo na nadzorstvu tujih trgov po gospodarskih in finančnih trustih ter po ameriškem imperializmu.

Dalje so voditelji Trade Unions in CIO dali pobudo za sabotiranje Svetovne sindikalne zveze posebno s tem, da so ustanovili sindikalni odbor šestnajstih za Marshallov načrt, da bi tako razbili mednarodno sindikalno enotnost. Saillant je dalje obsodil predsednika SSZ Deakina, da je skušal škodovati ugledu Svetovne sindikalne zveze, ker je zapustil predsedniško mesto.

Po Saillantovem poročilu, ki je trajalo štiri ure, je predstavnik skandinavske sindikalne organizacije izjavil, da se načelno strinja s predlogom Trade Unions, da pa bo o tem lahko sklepal edinole kongres.

General-vohun obsojen na smrt v ČSR

PRAGA, 28. — Vojaško sodišče v Pragi je obsodilo na smrt generala Pika, ki je izročil važne tajne vojaške in industrijske podatke članom britanske vohunske službe.

Stavkovno gibanje v Italiji

RIM, 28. — Na Siciliji in Sardeniji je že več dni stavkajo rudarji. Na Siciliji stavka 250 tisoč rudarjev, ki so tudi zasedli nekatere rudnike. V sredo so v Cagliariju na Sardiniji proglasili splošno stavko delavcev in nameščencev, ki bo trajala, dokler ne bodo sprejete delavske zahteve o revalorizaciji plač

Danes so se nadaljevala pogajanja med predstavniki industrijcev in rudarjev. Toda industrijci so postavili nesprejemljive pogoje. Zato je zveza rudarjev sklenila, da bo nadaljevala z akcijo.

V Forliju so danes brezposelni delavci preredili demonstracijo pred industrijskim podjetjem «Mangelli», ki ga varujejo policijske sile. Napadla jih je policija in prišlo je do spopadov, pri čemer je bilo nekaj ranjenih.

Teror in višanje davkov to so zasluge za Marshallov plan

BALTIMORE, 28. — Paul Hoffman, upravnik ECA, je v nekem svojem govoru izrazil svoje zadovoljstvo zaradi «novega duha», ki se javlja v Evropi. Ta «nov duh» je po njegovem še mnogo bolj važen kot dvig proizvodnje, ki jo navaja organizacija za evropsko gospodarsko sodelovanje. Za primer je navajal stališče francoske vlade ob rudarskih stavkah in pa njeno finančno politiko. «Francoska vlada si je pridobila veliko zaslugo, da je določila za 1. 1949 višje davke kot v l. 1948, in to kljub hudi opoziciji», je dejal Hoffman. Da se je francoska vlada proslavila s policijskim terorjem za časa rudarske stavke in da je povišala davke — v tem je torej «nov duh» v Evropi, ki navdaja s takim zadovoljstvom ljudi, ki upravljajo Marshallov plan.

V potopljeni podmornici so našli 74 trupel

KIEL, 28. V neki nemški podmornici, ki so nedavno dvignili na površino, da bi jo demolirali, so našli 74 trupel. Po poročilu rečne policije v Kielu so 50 mrtvecev identificirali. Na podmornici, ki se je potopila malo pred koncem vojne, je bilo poleg posadke tudi nekaj civilnih oseb, beguncev iz Prusije.

34 držav članic OZN bo priznalo Izrael

BERN, 28. — Švica je «de facto» priznala državo Izrael. Danes zvečer se je v Londonu iz zanesljive ga vira izvedelo, da bo britansko zunanje ministrstvo jutri dopoldne objavilo priznanje države Izraela po Veliki Britaniji.

Vse kaže, da bo že v nekaj dneh Izrael priznan od 34 držav, ki so članice Združenih narodov.

IV

Predvsem bomo poudarili, kar je pisal Stalin leta 1926 o vplivu buržoazije med proletariatom:

«Prva okolnost v pogojih razredne borbe je pritisk, ki ga vrši buržoazija in buržoazna ideologija na proletariat in njegovo partijo, pritisk, pod katerim popustijo celo manj trdni sloji proletariata in torej sloji manj trdni v partiji proletariata. Ne smemo misliti, da je proletariat nekaj popolnoma izoliranega od družbe, nekaj, kar je izven družbe. Proletariat je del družbe, je z njo povezan s pomočjo različnih slojev po brezštevilnih nitih. Hkrati pa je partija del proletariata. Zaradi tega tudi partija ni izvzeta iz vezi in iz vplivov, ki jih vršijo različni sloji buržoazne družbe. Pritisk, ki ga vrši buržoazija in njena ideologija na proletariat in njegovo partijo se javlja v tem, da buržoazne ideje, buržoazni značaj, navade, vsmerjanja, mnogokrat prodirajo v proletariat in v njegovo partijo po določenih slojih proletariata, ki so na ta ali oni način vezani na buržoazno družbo.

Druga okolnost je raznolikost delavskega razreda, obstoj različnih slojev delavskega razreda. Po mojem mnenju razdelimo lahko proletariat kot razred na tri sloje. (Gasparini za razliko od Stalina pravi: «Delavski razred

NACIONALNO VPRAŠANJE IN TRŽAŠKO DEMOKRATIČNO GIBANJE

Oblike nacionalnega vprašanja v Trstu

je navadno kompakten, monoliten»; za Stalina se proletariat kot razred lahko deli na tri sloje, za Gasparinija pa je monoliten). Na temelju tistega, kar pravi Stalin in na temelju «nove teorije» Vidalija, da «qui la nazione dominante è quella anglo-americana ossia quella dei rappresentanti dell'imperialismo che calpestano i diritti di tutta la popolazione, i diritti democratici ivi compresi i diritti nazionali» (da se pri tem ne ustavljamo na dejstvu, da je težko razumeti, kaj naj bi ta stavek v italijanščini pomenil, bi morali zaključiti glede na to, da je dominantna nacija anglo-amerikanska, da največja nevarnost ne obstaja v infiltraciji v okviru partije italijanskega ali pa slovenskega nacionalizma, temveč v infiltraciji anglo-ameriškega nacionalizma. To seveda pa je vsekakor «nova teorija» in je isto kot če bi rekli, da je v zapadni Nemčiji anglo-franko-amerikanska nacija dominantna nacija in da je bila v Tangerju pred vojno, ki je bil pod mednarodno kontrolo, dominantna nacija internacionalna nacija. To je beden poskus skrivanja pred masami edinega v Trstu nevarnega nacionalizma, a ta nacionalizem je italijanski.

Prehajamo na dejstva.

Predvsem moramo poudariti, da je tukajšnji slovenski nacionalizem oblika obrambe, oblika, ki se poraja zaradi obrambe pred italijanskim nacionalizmom. Sovražnik delavskega razreda je italijanski, napadalni in bojeviti nacionalizem, ki se razvija in ponovno nastopa po porazu leta 1945 pod zaščito in s pomočjo okupatorjev.

Dominantna nacija v Trstu je italijanska in sicer ne šele od danes in ne samo številčno, temveč zaradi njenega gospodarskega, političnega in socialnega položaja.

Tukajšnja komunistična partija je obkoljena od tukajšnje italijanske buržoazne družbe. Ta partija je obkoljena, živi v sredini cele vrste italijanskih slojev in razredov nacionalistično usmerjenih. Tržaška buržoazija je buržoazija italijanske narodnosti. Slovenska pa kot takšna praktično skoro ne obstaja. V kolikor je obstajala in obstaja, je to v toliko v kolikor je hotela in hoče priti, največkrat niti ne kot razred, do kompromisa z italijansko buržoazijo, da bi pobrala odpadke, katere bi ji ta bila razpoložena prepustiti. Prav tako je bila in je tudi danes slovenska buržoazija prisiljena skupaj z ostalim delom tukajšnjega slovenskega življa boriti se za svoj nacionalni obstoj, v nekaterih trenutkih pa naravnost za svoj fizični obstoj. Partija tukajšnjega proletariata je s tisoč nitmi vezana ne na slovensko buržoazno družbo, ki kot takšna skoro ne obstaja, temveč na italijansko buržoazno družbo, ki živi in deluje v Trstu, ki ima svojo ideologijo, italijanski nacionalizem: glavno orožje borbe proti demokratičnemu gibanju. Ne smemo pozabiti, da je sedaj število proletarcev zatirane narodnosti resnično izredno v primeru z ostalimi deli prebivalstva.

In ta buržoazna ideologija se poraja iz minute v minuto in od minute do minute s tisočerimi nitmi in kanali prodira v proletariat in v njegovo partijo. In, ponovno ponavljamo, ta ideologija je italijanski nacionalizem, ker je italijanska buržoazija tista, ki ga poraja. Po vsem tem je resnično smešno — če ne bi imelo svoje tragične strani — kadar slišimo praviti: «Ne, da je nevarnost italijanske nacionalistične buržoazne infiltracije v našo partijo povsem izginila. Izlivi italijanskega šovinizma se vračajo in se bodo mogli vračati tudi v bodoče: kakšna majhna manifestacija se vidi tu in tam» (Gasparini). To dejansko pomeni odpreti vrata partije proletariata italijanskemu nacionalizmu, pomeni hotenje zapiranja oči delavskim množicam pred težko nevarnostjo, ki jo predstavlja italijanski nacionalizem za tukajšnje delavsko gibanje. Reči, da nevarnost nacionalistične buržoazne italijanske infiltracije NI POVSEM IZGINILA, je kot da bi rekli, da italijanska buržoazija v Trstu še ni povsem izginila. Kajti, nacionalizem se ne poraja sam od sebe; on je zraščen z buržoazijo, s kapitalom in v Trstu je kapital bistveno italijanski in buržoazija je bistveno italijanska. Trditi, da glavna nevarnost nacionalistične infiltracije prihaja s slovenske strani je stvar, ki se popolnoma sklada z gonjo italijanskih nacionalistov, ki niso nikoli prenehali kričati na slovanski nacionalizem, da bi na neki način zakrinkali in opravičili svoj lastni nacionalizem. V Trstu ni nikdar obstajal niti obstaja danes KAKSEN SLOVENSKI NACIONALIZEM, ki bi mogel predstavljati resno nevarnost za delavsko gibanje, medtem pa je obstajal in še vedno obstaja italijanski nacionalizem, ki je vedno predstavljal in predstavlja tudi danes težko osnovno nevarnost za tukajšnje delavsko in komunistično gibanje in proti kateremu mora biti naperjen glavni udarec. Več kot znano je, da je v vsaki dobi dominantna ideologija ideologija dominantnega razreda. In v Trstu je brez vsake sence dvoma dominantni razred buržoazija italijanske narodnosti, samo in izključno ona. In ta buržoazija ima za svojo ideologijo italijanski nacionalizem in ne slovenskega: Zopet ponavljamo: postaviti v Trstu na isto raven italijanski in slovenski nacionalizem pomeni v bistvu razorožiti delavsko gibanje pred italijanskim nacionalizmom, pomeni odpreti vrata partije proletariata italijanskemu nacionalizmu in se hkrati zakrinkati z nekakšno namišljeno borbo proti nekemu nacionalizmu, ki danes ne predstavlja resne nevarnosti za delavsko gibanje.

(Nadaljevanje sledi.)

Najnovejši manever proti slovenski kulturi

V nedeljo 23. t. m. ni bilo napovedane predstave Cankarjevih «Hlapcev» v Izoli. Istega dne je imel član SNG, ki igra v tej drami, nadučitelja, famozen govor v Sv. Križu ob otvoritvi razstave rajnega A. Sirka.

Ker smo slutili zvezo med obema dogodkoma, se je naš dopisnik zanimal za stvar in izvedel naslednje:

V soboto dne 22. t. m. se je član SNG Justo Košuta po kratki bolezni vrnil v gledališče in v presenečenje vseh svojih tovarišev izjavil, da v nedeljo ne gre na gostovanje v cono B. Utemeljeval je to odklonitev s tem, da je drugačnih političnih nazorov kot njegovi tovariši in da zato noče nastopati v coni B. Justo Košuta prav dobro ve, da s to odklonitvijo ovira redno delovanje SNG in da obenem krši obveze, ki jih ima kot član SNG do svoje ustanove. S tem svojim dejanjem je Justo Košuta že sam prekinil svoje službeno razmerje do SNG,zato je uprava gledališča njegovo odločitev sprejela na znanje.

Justo Košuta je hotel izzvati v gledališču krizo, kar mu pa ne bo uspelo, ker so na njegovo mesto stopili drugi igralci. Hotel pa je izsiliti tudi odpust iz službe, ki naj bi ga njegovi politični gospodarji izbrali v svoje namene. Toda Justo Košuta je slabo računal.

S tem dejanjem se je uvrstil med uničevalce slovenske kulture na Tržaškem ozemlju. Njegovi prišepetovalci so ga porinili v igro, s katero hočejo razdirati Slovensko narodno gledališče, ki je namenjeno Slovencem vsega Tržaškega ozemlja, cone A in cone B.

Herostratsko slavo, za katero je Justo Košuta zagrabil v nedeljo v Sv. Križu s svojim govorom, si je sedaj pomnožil. Justo Košuta je za slovensko gledališko umetnost in slovensko kulturo prenehal živeti, sedaj jo bo zamo še uničeval. Vsekakor je tudi to slava!

Kdor našega dijaka podpira, pomaga graditi lepšo bodočnost našega naroda

Zopet na vidiku novi odpusti z dela?

Zopet na vidiku novi odpusti z dela? Tokrat bodo, kot smo izvedeli, odpuščeni uslužbenci tržaške industrije kemičnih proizvodov (Industria Triestina Prodotti Scientifici). Število odpuščenih z dela bo po vesteh, ki smo jih prejeli, znašalo najbrže 15.

Že pred časom je ta tovarna odpustila z dela večje število svojih uslužbencev, katerim pa je ob odpustu z dela izjavila, da so le začasno odpuščeni in da bodo kasneje ponovno sprejeti na delo. Tudi tokrat, kot vedno, so bile obljube delodajalcev le prazne besede, ki se niso nikoli uresničile, nasprotno — začasno odpuščeni delavci so definitivno izgubili svojo službo. Prav zaradi tega je objava o novih odpustih z dela zelo razburila delavce in uradnike, uslužbene v tej tovarni, ker namreč slutijo, da bodo tudi ti novi odpusti dokončni.

Če bi si nekoliko ogledali položaj tovarne in proučili nekatere vzroke, ki so privedli tovarno v ta kritični položaj, bi nam bilo takoj jasno, da tovarna ne more s svojimi produkti konkurirati produktom ostalih tujih tovarn, ker ji prvič primanjkuje surovine, ki jih tovarna potrebuje, drugič ji primanjkuje zadosten denarni fond, tretjič organizativne sposobnosti tovarne in končno, kar je tudi najglavnejše primanjkuje ji moderni stroji.

V tem tičijo glavni vzroki sedanjih odpustov z dela. Da je prišlo do take zaostritve položaja, je v največji meri krivo vodstvo tovarne, ki ni znalo že pred leti pravilno presojati položaj ter predvidevati nekatere stvari. Zaradi te neprevidnosti in organizacijske nesposobnosti so danes tamkajšnji uslužbenci v nevarnosti, da izgubijo svoj zaslužek ter na ta način pomnožijo vrste brezposelnih delavcev Tržaškega ozemlja.

Obiski prof. Palutana in sprejem na prefekturi

Pred dnevi je bil predsednik cone v glavni bolnišnici. Pregledoval je dela pri gradnji nove kuhinje in pralnice, poleg tega pa je gledal načrte za premestitev v nove prostore administrativnega oddelka in šole za bolničarke. Gosta sta sprejela ravnatelj bolnišnice prof. Catolla in arhitekt Cisilin. Pred tem je še prof. Lang, ravnatelj patološkega instituta, sprejel predsednika cone in mu razkazal institut. Tudi za tega obstoje načrti, ki predvidevajo povečanje prostorov.

Kakor je bilo že javljeno 10. in 21. t. m., je predsednik cone na vabilo ravnatelja javne varnosti polk. Richardsona obiskoval oddelke civilne policije. Ti obiski so imeli predvsem ta namen, da seznanijo načelnika civilne uprave z ustrojem civilne policije. Ob zaključku teh obiskov je predsednik cone priredil včeraj na prefekturi sprejem, katerega so se udeležili general Gaither, polk. Shynkle, političa svetnika ameriški mister Balwin in angleški, mister Sulliwan, poleg njih pa še drugi zastopniki vojaških oblasti. Povabljeni so bili vsi častniki civilne policije in poveljniki oddelkov civilne policije z vsega ozemlja.

Tiskovna konferenca na prefekturi

Načelnik tiskovnega urada na predsedstvu cone bo imel prvo tiskovno konferenco v ponedeljek 31. t. m. ob 16 v beli dvorani na prefekturi. Vabljeni so vsi predstavniki tukajšnjih časopisov in novinarji sploh.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Samo razredna borba bo pripeljala delavske množice do končne zmage

Tržaški delavci zahtevajo, da se sindikalna linija očisti oportunizma, likvidatorstva in kompromisarstva

Tržaško delavstvo se zaskrbljeno sprašuje, kakšna bo njegova usoda, če se bo ofenziva delodajalcev še v naprej tako širila ter krepila in če bo s svojimi kvarnimi posledicami še v naprej grozila njegovemu obstoju kot tudi tržaškemu gospodarstvu. Prav tako se pa tudi naše delavstvo upravičeno vprašuje, kdo bo tisti, ki bo stopil v bran njegovih interesov ter bo pričel z borbo, ki bo lahko edina zagotovila spoštovanje njegovih delovnih pravic ter uresničitev njegovih zahtev. Današnji gospodarski položaj na našem ozemlju kakor tudi življenjski in delovni pogoji, v katerih živi tržaški delavski razred, zahtevajo odločno borbo, borbo, ki bi privedla delavske množice do zaželene zmage, ki bi zagotovila vsem boljše življenje.

Toda že v naših sindikalnih člankih smo večkrat poudarili dejstvo, da so prav Enotni sindikati, to je tista sindikalna organizacija, ki vključuje v svojih vrstah največje število delovnih ljudi, odstopili od tiste razredne borbe, ki bi morala voditi vse te množice v vsakdanji borbi za obrambo svojih interesov in pravic. Prav tako smo tudi predočili kvarne posledice sedanje sindikalne linije Enotnih sindikatov, ki pušča zaradi svojega likvidatorskega in kompromisnega značaja mnogo večjo možnost delodajalcem, da izkoriščajo in izžemajo svoje uslužbence ter jim odrekajo tisto, kar jim po vseh pravicah pripada. Delodajalci namreč dobro vedo, da jim delavstvo ne bo odgovorilo tako, kot jim je nekoč, ko je imelo še v sindikalni organizaciji tisto oporo, ki ga je vodila v borbi za njegove pravice in ki ga je ščitila; zato tudi popolnoma izrabljajo te trenutke ter kršijo pravice svojih uslužbencev kjer koli se jim nudi možnost.

Težke posledice ofenzive delodajalcev, ki jih pasivni odpor delavcev le še bolj stopnjuje in povečuje, so seveda najbolj vidne prav v večjih tržaških tovarnah, kjer je delavstvo kazalo vsa tri leta po vojni tako veliko razredno zavest, ki je bila najboljše orožje proti nakanam delodajalcev in ki je sproti rušila mahinacije Delavske zbornice, katere edini namen je bil rušiti enotnost delavskih sil ter cepiti njihove vrste, vnesti med nje razdor ter na ta način preprečiti njihovo skupno borbo, ki bi jim lahko edina zagotovila zaželeno zmago. Zelo važno mesto med tržaškimi tovarnami zavzema prav Tovarna strojev, kjer je zaposlenih 2000 delavcev in nameščencev v šestnajstih delavnicah. Borba teh delavcev je bila dolga tri leta vzgled vsem ostalim delavcem, ki so bili uslužbeni v manjših tovarnah ter bolj izpostavljeni izkoriščanju.

Poudariti pa moramo, da za uspešnost borbe ni dovolj samo to, da je delavstvo zaposleno v veliki tovarni, kjer je manj izpostavljeno raznemu izkoriščanju s strani delodajalcev, temveč da ima glavno vlogo v uspešni borbi prav dobro sindikalno vodstvo v tovarni, ki delavstvo vodi ter ščiti njegove interese. Takšno sindikalno vodstvo je imela do sedaj vsaka tovarna; to sindikalno vodstvo so bili v tovarnah sindikalni odbori, ki so v vseh vprašanjih zavzemali borbeno stališče ter so znali reševati vprašanja delavcev v njihovo korist.

Takšne tovarniške odbore je imela tudi Tovarna strojev; toda takoj po razkolu, ki je nastal po objavi resolucije IU v demokratičnih organizacijah Tržaškega ozemlja in katerega so nekateri sindikalni voditelji zanesli tudi v Enotne sindikate, so delodajalci izkoristili ugodni trenutek — dali so aretirati člane tovarniških odborov ter so jih po končanem procesu tudi odpustili z dela. S tem so odstranili iz tovarne najbolj zavedne in borbene delavce, katerih mesta so sedaj zavzeli ljudje z reformističnimi težnjami. Ker so delavci v Tovarni strojev izgubili svoje pravo sindikalno vodstvo, se je njihov položaj mnogo bolj zaostril in posledice ofenzive delodajalcev so bile iz dneva v dan bolj občutne. Vsi delavci brez izjeme občutijo ta pritisk delodajalcev.

Seveda je največja želja delodajalcev, da bi se iznebili najbolj zavednih delavcev, ki stoje še danes na čelu obrambe interesov vsega delavstva; da bi to dosegli se poslužujejo vseh mogočih načinov. Tako na primer odpuščajo delavce iz služb, jih stalno premeščajo v druge delavnice, jim ponujajo visoko odpravnino, če bi sami prostovoljno zapustili delo itd.

Namesto da bi zaradi tega napada delodajalcev postala borba delavskih množic mnogo bolj odločna in energična, opažamo v vrstah delavskih množic pasivnost in skoraj bi rekli negotovost, češ: «Njih je več, oni imajo vso moč v rokah, kaj jim pa mi moremo.» Ta miselnost se polagoma širi med delavskimi vrstami in posledica tega je seveda oslabitev borbenosti delavstva.

Značilno je na primer dejstvo, da so danes prav tovarniški odbori, ki bi morali biti na čelu sindikalne borbe, vedno na repu notranji komisiji, ki je eksponent Delavske zbornice. Zato se seveda ne smemo čuditi, če današnji oportunistični voditelji Enotnih sindikatov zagovarjajo sodelovanje z Delavsko zbornico ter ga hočejo doseči tudi za ceno največjih žrtev na škodo interesov delavstva. Pri vsem tem razdiralnem delu, ki ima za posledico razdvajanje delavskih množic, nosijo seveda najtežje posledice delavci, ki so zaradi sporov, katere vnašajo med nje, razni Vidalijevi agenti, pozabili na bistvena življenjska vprašanja delavcev v tovarnah, ki bi jih bilo treba s skupno borbo rešiti.

Ne smemo pa misliti, da se s takim postopanjem sindikalnih voditeljev ter nekaterih vidalijevcev strinjajo vsi delavci; marsikdo dobro ve, da pomeni sodelovanje s tako Zbornico, ki je ob vsaki priliki dokazala, da je zvesta služabnica delodajalcev, sodelovanje z razrednim sovražnikom. Ti delavci tudi dobro vedo, da je treba očistiti iz sindikalne linije vsak oportunizem, likvidatorstvo in kompromisarstvo ter se zavedajo, da je potrebno pričeti z resnično razredno borbo, ki bo lahko edina preprečila nakane našega razrednega sovražnika ter pripeljala naše delavske množice do končne zmage.

Uspel koncert v Škednju

Kakor nedavno na Opčinah, tako je tudi v Skednju najavljeni koncert umetnih pesmi in opernih arij privabil veliko število občinstva, ki je z velikim zanimanjem spremljalo izvajanje nastopajočih. Krasno petje solistov kakor tudi Komornega zbora je poslušalce tako ugrelo, da so si vsi želeli, da bi prijeten večer še dlje trajal. Splošna želja je, da Glasbena matica še kje ponovi ta koncert in če mogoče že tudi pripravi drugega.

Seja občinskega sosveta

V četrtek je bila redna seja občinskega sosveta. Predsedoval je podžupan dr. inž. Raimund Visintin. Na kratki seji je sosvet odobril prve sezname trošarin za leto 1949 in nadaljnje razne trošarine, takse in dajatve v veljavi do 10. decembra 1949. Potrjenih je bilo tudi 15 najemninskih pogodb glede trošarin za leto 1949. Poleg tega so bili odobreni stroški za razno steklo pri vhodu anagrafskega urada. Prav tako je bila določena najemnina za poslovni lok v občinski hiši št. 145 pri Zgornjem Sv. Ivanu. Končno je sosvet dovolil nekemu zasebniku, da za štiri mesece lahko na 140 kv metrov zemljišča nad galerijo di Scala Monticello rabi za poskusno umetno gnojenje gob.

Vprašanje upokojencev proučujejo

8. februarja glavna skupščina vseh skupin upokojencev

Pri conskem predsedstvu proučujejo položaj posameznih kategorij tržaških upokojencev na podlagi poročil, ki so jih izdala posamezna podjetja, ustanove in socialna zavarovanja.

Ker je ta problem zelo obširen — gre namreč za proučitev gospodarskega položaja približno 34.000 upokojencev — mora biti proučevanje zelo natančno ter zahteva še posebnega študija v zvezi s finančnim vprašanjem.

Kot prvo je potrebno rešiti vprašanje pokojnin, ki kljub poslabšanju gospodarskega položaja v zadnjih letih, ni bilo rešeno, tako da so prejemali upokojenci prav takšne pokojnine kot so jih prejemali še pred leti, ko je bil gospodarski položaj popolnoma drugačen.

Komisijo, ki proučuje to vprašanje, sestavljajo predstavniki občine, predstavnik ECA, Enotnih sindikatov in Delavske zbornice, predseduje pa ji upravni inšpektor cone. Kot smo izvedeli, bo ta komisija že v prihodnjem tednu izdala podroben načrt za rešitev vprašanja upokojencev, ki ga bodo predložili odgovornim oblastem v odobritev.

Načrt zajema problem upokojencev s tehničnega in finančnega vidika in predvideva izboljšanje pokojnin, ki se bo polagoma stopnjevalo, tako da bodo končno prejemali upokojenci take pokojnine, s katerimi bodo lahko krili stroške za nakup najpotrebnejših stvari in s katerimi se bodo seveda lahko tudi preživljali.

Kakor hitro bo načrt izdelan, bo dolžnost sindikalnih organizacij, da ga razmnožijo med posamezne skupine upokojencev, tako da bi bili ti pravočasno obveščeni o vseh ukrepih.

Enotni sindikati nameravajo tudi sklicati glavno skupščino upokojencev vseh kategorij, ki naj bi se vršila 8. februarja, na kateri bi do podrobnosti proučili ves položaj ter skupno odločili, če bi bili potrebni nadaljni posegi pri odgovornih oblasteh za rešitev tega vprašanja.

Čitajte in širite Primorski dnevnik!

SEJA POKRAJINSKEGA SOSVETA

Pokrajinski sosvet odobril načrte občine da bi v lastni režiji proizvajala plin

V sredo 26. t. m. je bila redna seja pokrajinskega upravnega sosveta. Ker je bil conski predsednik prof. Palutan odsoten, je seji predsedoval conski upravni inšpektor dr. Furian.

Po poročilu odvetnika Flore je sosvet preučil odločitev splošnih bolnišnic, ki urejuje nakupovanje življenjskih potrebščin za vsakdanje potrebe v prosti prodaji. Ta odločitev združenih bolnišnic je bila sprejeta, ker je Sepral tudi tem zavodom končal nakazovati količine živil, ki so do tedaj bila racionirana. Najidealnejši sistem bi bil ta, da bi veljal zakup za določene potrebščine in to za določen čas. Ker pa cene niso stalne, noče noben trgovec na ta način nabavljati živež za določen čas. Niti sama uprava bolnišnic ne bi pri takem načinu nakupovanja naletela vselej na ugodnosti. Prav zaradi tega je potreba, da bi se dobave živil vršile na zasebnih licitacijah. Predsednik in gospodarski upravnik zavodov naj bi sprejemala ponudbe več zaupnih tvrdk. Po daljšem razpravljanju je sosvet odločil, da bo to zadevo še naprej preučeval in se bo pred vsakršno odločitvijo seznanil še z metodami, katere uporabljajo podobni zavodi, posebno pa umobolnica.

Po poročilu glavnega računovodje na prefekturi g. Castellanija, so nato pregledali odločitev tržaške občine. Ta določa posebna nakazila uslužbencem pri izterjevanju trošarin v Barkovljah, in sicer za nočno delo, ki je precej naporno na tamkajšnji glavni cesti in to zaradi močnega in neprekinjenega prometa.

Sedaj so morali davkoplačevalci plačati 100 lir takse za blago, ki je šlo mimo barkovljanske mitnice. Omenjena taksa je bila nato razdeljena in sicer 50 lir agentom, ki so vršili kontrolo na mitnici, 50 lir pa vsem drugim uradnikom in agentom, ki so bili tam v službi. Mestna občina predlaga sedaj, da bi povišali prvi znesek prvim od 50 na 80 lir, ne da bi zaradi tega povišali sedanjo takso v višini 100 lir. Iz tega razloga je jasno, da bi večje breme morala prenašati mestna občina. To pa bi bilo krito iz skupnih dohodkov trošarin, ki so največji dohodek občine. Tudi glede tega predloga je sosvet odločil, da bo še preiskal zadevo.

Po poročilu računovodje Castellanija je sosvet nato razpravljal in odobril odločitev občine Dolina. Ta odločitev predvideva neko izpremembo v proračunu za leto 1949. Ta sprememba je v zvezi z 14 milijoni, ki jih je VU nakazala občini za javna dela. Omenjena vsota je bila vnesena v proračun. Prav tako je bil odobren proračun ECA za to leto občini Repentabor. Za proračun ECA za občino Zgonik pa je sosvet zahteval še neke preučitve, ker smatra, da ni zadostno utemeljen predlog o podvojitvi nakazil.

Seja se je nato nadaljevala pod predsedstvom prof. Palutana.

Tržaška pokrajina zahteva, da bi odobrili neko njeno odločitev. Da bi nakazali denarno vsoto za stroške, ki so nastali z ustanovitvijo nove zadruge, ki bi preskrbovala potrebščine uslužbencem pokrajine. Ker sam poročevalec odvetnik Sacerdoti, ki je o tej zadevi poročal na seji, ni imel dovolj podatkov, je sam predlagal, da bi sosvet stvar odgodil do nadaljnjega.

Isti poročevalec, računovodja Castellani je poročal o dveh odločitvah repentaborske občine. Slednja namerava dati v najem dva kamnoloma, v katerih sedaj ne delajo. En kamnolom hočejo oddati v najem podjetju IMITRI iz Trsta. Podjetje bi plačevalo najemnino v razmerju z materialom, ki bi ga izkopalo. Nad tem bodo vršili evidenco. Odločitev je bila odobrena, ker bo na ta način repentaborska občina dobila letno precejšnje dohodke. Druga odločitev iste občine, o kateri je sosvet že razpravljal 5. t. m., se nanaša na drug kamnolom, katerega prav tako mislijo oddati v najem neki družbi. Tedaj je sosvet vsakršno odločitev glede te nameravane pogodbe odložil do nadaljnjega, ker niso bile jasne nekatere točke, tako n. pr. kriterij, po katerem bi računali vrednost izkopanega materiala. Medtem pa so bile pojasnjene vse pomanjkljivosti in je sosvet tudi to pogodbo z majhnimi spremembami odobril.

Končno je odvetnik Volli predložil sosvetu dolgo in izčrpno poročilo o namenu tržaške občine glede zgraditve novega plinohrama. Že februarja 1947 je občina izglasovala neke odločitve za izgradnjo dveh tehničnih naprav, ki bi bile zmožne proizvajati 100.000 kub. metrov plina na dan in to pri ACEGAT-ovih delavnicah v ul. Broletto. Ta dva ukrepa pa ni odobril conski svet in ga je zopet vrnil občini. Sedaj je občinska uprava po izčrpnem proučevanju vseh vzrokov, zaradi katerih je conski svet ukrep odbil, predložila novo odločitev, ki predvideva vse potrebno za izgradnjo omenjenih naprav. Občinska uprava utemeljuje svoj predlog z dodatkom, katerega je sestavil ravnatelj oddelka za plin pri ACEGAT-u ing. Curto. Ta dodatek k odločitvi pobija vse trditve conskega sveta, ki je že lani odbil predlog. Poleg tega opozarja, da je z 31. decembrom lanskega leta potekel rok, do katerega bi morala biti odpovedana pogodba za dobavo plina s strani ILVE. Pogajanja z omenjeno družbo pa se že dolgo časa vlečejo naprej in to brez konkretnih rezultatov. Seveda je gradnja novih naprav povezana s tem, ali bo vojaška uprava to denarno podprla.

Sosvet je pozorno sledil izčrpnemu poročilu odvetnika Vollija, ki je bilo opremljeno s tehničnimi podatki. Po dolgem razpravljanju je sosvet odobril odločitev mestne občine, da zgradi dve napravi za proizvajanje plina, ki bosta dali 100 tisoč kub. metrov plina dnevno. Istočasno je bila odobrena druga odločitev mestne občine, ki določa odpoved pogodbe glede dobave plina s podjetjem ILVO z veljavnostjo 31. decembra 1950.

Velesejmski prostor bo v Žavljah?

«Astra» poroča, da je VU predlagala, naj se porabi kot velesejmski prostor ozemlje, kjer naj bi bila «industrijska prosta cona». Tam bi zgradili velesejmsko naselbino za stalno. Na vsak način trdę pristojni krogi, da bo tudi letos prirejen velesejem v Trstu.

* * *

Pri Zbornici TIP je te dni znova zasedala komisija za razdeljevanje kontingentov v zvezi z razgovori, ki so bili pri rimskem ministrstvu zunanje trgovine. Poročali so na seji o rezultatih teh razgovorov, vendar kaj več ni bilo objavljenega javnosti, razen da so se pogajali za kontingente glede Turčije, nakazil kakaa, masla, krompirjevih odpadkov ter izvoza odpadnega mesa (carniccio), ki se izvaža v Ameriko. Govorili so tudi o obmejnem prometu s cono B STO-ja in z FLRJ ter izdelali priporočila o tem za VU. Izdelali so predlog za razdelitev nakazil iz italijansko-turškega dogovora (tržaški kontingent) glede: 60 ton suhega sadja (brez fig), 70 ton rozin, 150 ton prosa in semen, za 12.000 turških lir preproga. Prav tako za izvoz in sicer: tkanine in razna preja, barve in razni izdelki krajevne industrije. Nekaj je bilo tudi prošenj za izmenjavo s Francijo (semenski fižol), Anglijo (uvoz kož za krznarstvo) in Madžarsko (uvoz alkohola).

* * *

VU obvešča, da je z ukazom št. 7 od 20. t. m. odpravljena veljavnost dosedanjih predpisov glede uvoza petroleja, olj in maziv iz Italije in od drugod. Doslej je bil za to pooblaščen le EPT (Tržaška petrolejska ustanova). Odslej veljajo za tak uvoz iz tujine, razen iz Italije, isti predpisi, kakor za uvoz na splošno.

TRŽASKI TRG

Kolonialno blago. Malo povpraševanja, cene neizpremenjene. Ponudba v lirah za kg ocarinjenega blaga, franko Trst: Kava Santos extra I. 875-885; Santos I. 865-875; Rio št. 2 660-665; Rio št. 3 635-660; Rio št. 5 650-655; Rio št. 7 640-645; Bahia extra 710-720; Equador extr. sup. 710-715; Equador nav. 640-650; Haiti XXX 850-860; Haiti XXXXX 870-880; Salvador sup. 875-885; Costarica 1000-1010; Columbia 990-1000; Guatemala 980-990.

Kakao: Bahia 940-950; holandski, v prahu 910-920.

Poper: Lampoong črni 1450-1470.

Maslo. Cene maslu padajo in bodo najbrže najnižje v aprilu, predno bo na trgu novo maslo. Ponudba, franko veletrgovec v Trstu, v lirah za kg: Boljša vrsta 1180, navadna 1050.

Sir. Trg stalen, lahno znižanje cen vsled manjšega povpraševanja. Ponudba franko veletrgovec v Trstu, v lirah za kg: Parmezan in «Reggio 1947» 1450, isti «1948» 1100, isti «1948» slabši 900; mlečni, polnomasten 820 3/4 mleka, isti 270; italijanski «ementalski» 860, švicarski 1120; gorgonzola 740; furlanski siri 700.

Policijsko poročilo o aretaciji nevarnih roparjev

V zvezi z našim včerajšnjim poročilom, da je policiji uspelo uloviti mlada roparja, je tiskovni urad civilne policije izdal včeraj zjutraj poročilo o aretaciji teh dveh roparjev, katerih zadnje dejanje je bil rop v ul. Silvio Pellico.

Med drugim pravi poročilo, kako so prišli na sled obema roparjema. 18-letnega Virgilia Pavla so aretirali na podlagi informacij, ki jih je dobila policija o njem. Omenjenega so videli, kako se je nekaj dni pred roparskim napadom sukal z nekim neznancem v okolici Stabilimento Tipografico Triestino v ul. S. Pellico. Komaj so ga aretirali in začeli spraševati, je pod težnjo dokazov priznal. Poleg tega pravi tiskovno poročilo, da so zaplenili orožje omenjenega Virgilia, ki pa je bilo shranjeno pri 19-letnemu Lucianu Douganu iz ul. Ponzianino 19. Tega so agenti aretirali že v četrtek popoldne na trgu Cavana. Na njegovem domu pa so našli Virgiliov samokres «Walter» kalibra 7.65 in pet nabojev. Policija sumi, da je tudi omenjeni Dougan sodeloval pri roparskih napadih, zato so tudi njega aretirali in je bil že zaslišan na policiji. Policija vodi še naprej preiskavo, ker sumi, da so zapletene še druge osebe. Operacije so vodili: glavna inšpektorja Josip Barbaro in Tomaž Ozzola, sodelovali so inšpektorji Caress, Rappo in Serasin ter drugi

Promet težkih tovornih avtomobilov usmerjen po novi avtocesti

Od 15 popoldne 28. t. m. ne smejo več tovorni avtomobili z nad 55 stoti obremenitve voziti po državni cesti št. 14, ki gre iz Barkovelj mimo Miramara do Sesljana, pač pa morajo voziti po novi avtomobilski cesti, ki je speljana iz Trsta v Padriče in Sesljan. Tovorni avtomobili, ki vozijo iz Trsta ven, pridejo do nove ceste po ulici Baiamonti (za one, ki pridejo iz čistilnic petroleja), po cesti Sv. Andreja in ul. D'Alviano, ki pride iz mesta. Tovorni avtomobili, ki prihajajo iz Gorice in Tržiča proti Trstu pa bodo pri Sesljanu zavozili na novo cesto. Agenti prometnega odseka civilne policije bodo na križiščih usmerjevali šoferje na novo cesto, ki se konča v Ponziani.

Železniški promet od 27. 12. 48 do 2. 1. 49.

V Trst je prispelo 1681 vagonov z 24.365 ton blaga, odpeljalo 1197 vagonov 14.707 ton blaga. Po namembi odn. izvoru se razdeli ta promet sledeče:

	dovoz		odvoz	
	vag.	ton	vag.	ton
Avstrija	723	12.898	382	5.047
FLRJ	379	4.940	151	1.169
Italija	402	4.159	370	4.405
CSR	145	1.985	241	3.400
STO	17	296	19	261
Madžarska	9	135	23	247
Švica	6	52	11	178

Sestava blaga v metrskih tonah:

	dovoz	odvoz
ruče in kovine	10.518	5.317
žito in moka	24	—
druga živila	2.288	3.557
volna in bombaž	534	537
stroji	76	31
premog	295	1.171
les	5.334	655
razno blago	5.777	3.439

KOLEDAR

Sobota 29. januarja Franc, Gorislava
Sonce vzhaja ob 7.31, zahaja ob 17.09. Dolžina dneva 9.38. Luna (mlaj) vzhaja ob 8.12, zahaja ob 17.17.
Jutri nedelja 30. januar Martina, Desislav

SPOMINSKI DNEVI

1706 se je rodil Benjamin Franklin, ki je iznašel strelovod.

PRESKRBA

DELITEV OLJA ZA VSE POTROŠNIKE. Z današnjim dnem se je pričela delitev 4 dcl olja v mestu in podeželju za vse skupine potrošnikov na odrezka V. in VI. (olio) navadne živilske nakaznice. Cena olju je 450 in 452 lir za liter.

ENOTNI SINDIKATI

VSI POLOVINARJI IN KOLONI, katerih gospodarji niso prispevali štirih odstotkov pri izboljševalnih delih na zemljiščih v letu 1946-47 in naprej, naj se javijo pri kmetijskem sindikatu v ul. Imbriani 5/I.

TEČAJI ZA KROJENJE. Na sedežih ES v ul. Montfort 3 in v ul. Imbriani 5 sprejemajo prijave za brezplačni krojni tečaj. Sprejemajo se tudi prijave za II. izpopolnjevalni tečaj za one, ki so že opravile prejšnje tečaje.

POGREBNO DRUSTVO

Sv. Magdalene vabi svoje člane na zborovanje, ki bo v nedeljo 30. t. m. ob 9 v gostilni bivšega konsumnega društva.

Izlet v Sappado

Odhod v nedeljo ob 4.30 iz ul. Fabio Severo. Vpisovanje se sprejema še danes od 19 do 20 v ul. Fabio Filzi. Nadaljuje se tudi razdeljevanje vabil za planinsko rajanje.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 28. januarja 1949 se je v Trstu rodilo 10 otrok, umrlo je 16 oseb, porok pa je bilo 8.

Cerkvene poroke: uradnik Glück Aldo in gospodinja Ferluga Valerija, oročnik Stopar Josip in gospodinja Grahor Roza, mehanik Mervig Peter in gospodinja Ienco Marcella, agent civilne policije Paulovich Marij in gospodinja Piemonti Alojzija, inšpektor civilne policije Treven Rihard in uradnica Bearzatto Elizabeta, težak Domio Karel in gospodinja Cmelic Angelina, kaplar ameriške vojske Vaiskauckas Eugene in gospodinja Trivellato Marija Tereza, električar Cosani Josip in prodajalka Zimuel Eunice.

Umrli so: 72-letni Paulica Ivan, 60-letni Rossi Gustavo, 63-letni Favento Bortolo, 66-letni Can Anton, 42-letna Mendini Stefanija, 73-letni Nitri Angelj, 39-letna Lionetti Fulvija, 74-letna Dorigo Emilija, vd. Szalo, 78-letna Gualan Karolina, vd. Petrič, 50-letni Kocjančič Ivan, 45-letni Valli Josip, 35-letna Rovelli Lucija, por. Pasqualini, 63-letni Gerlato Domenik, 58-letni Lentini Josip, 74-letna Kralj Antonija, 80-letni Rom Ferdinando.

Dolina

Zahtevamo da spoštujejo naše priimke

Pod občino Dolina spadajo še vasi Boljunec, Boršt, Ricmanje, Log, Mačkovlje, Prebenek, Gročana, Draga, Sv. Lovrenc, Domjo in del Zavelj. Iz volivnega imenika je razvidno, da je bilo vpisanih 1583 moških in 1633 ženskih volivnih upravičencev. Izbrisanih je bilo 6 moških in 4 ženske, ker se je izkazalo, da so že mrtvi. Do petka zvečer so vložili pritožbo 4 volivni upravičenci, ki niso bili v spisku.

Kakor drugod, tako so tudi v Dolini slovenski priimki zelo spačeni, na primer: Cupin je postal Zuppin, Zerjal je Zerjali, Stoka je zdaj Stock, Skergat pa Schergat, Gropajc je včasih Gropaic, včasih pa Gropazzi, prav tako pa je Kofol postal Coffol ali Cofolli. To pa je le nekaj primerov, ki dokazujejo, s kakšno resnobo so vzele pristojne oblasti to zadevo in kako spoštujejo naša rodbinska imena.

Občine

Taka je z volivnimi imeniki

Naša vas šteje nekaj tisoč prebivalcev. V okolici so Sv. Križ, Prosek, Kontovel, Bane, Bazovica, Trebče, Gropada in Padriče, ki spadajo tudi pod tržaško občino. V vseh teh vaseh je približno 10 tisoč volivnih upravičencev, ki so po večini kmetje in delavci.

Vsakemu posamezniku bi morala biti dana možnost, da si lahko ogleda volivne imenike. To pa je za nas bolj težavna zadeva, ker moramo v takem primeru v Trst. Na ta način zgubimo ves dan in dnevnico, poleg tega pa imamo še stroške za vožnjo. Tudi rok za pregled in pritožbe je prekratek. Zato zahtevamo na Občinah volivni imenik in podaljšanje roka, da si ga bo lahko vsak pravočasno ogledal in se pritožil, če bo potrebno. M.

RAZGLEDI

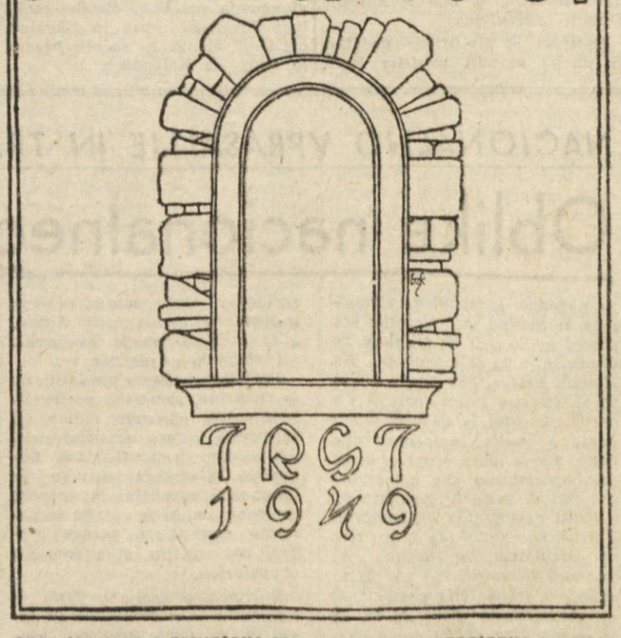

PRVA ŠTEVILKA ◆ POSVEČENA SPOMINU FRANCETA PREŠERNA ◆ UVODNI ČLANEK O PREŠERNU ◆ A. BUDAL: O ITALIJANSKIH PREVODIH IZ PREŠERNA ◆ M. RAVBAR: ANTIČNI ELEMENTI V PREŠERNOVIH POEZIJAH ◆ B. PAHOR: ČRTICA IZ MLADOSTI J. GODINE VRDELSKEGA ◆ KRITIKA UPRIZORITVE CANKARJEVIH HLAPCEV V TRSTU ◆ O TRŽAŠKEM GLASBENEM ŽIVLJENJU ◆ DROBIŽ ◆ TRI PRILOGE - PREŠEREN, DVE SLIKI B. GROMA

TAKSNA BO LETOS ZUNANJA OBLIKA «RAZGLEDOV», EDINE TRŽAŠKE SLOVENSKE REVIJE, KATERE PRVA ŠTEVILKA JE ŽE IZŠLA.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE za Tržaško ozemlje

V ponedeljek 31. t. m. ob 20.30 gostovanje v dvorani Prosvetnega društva na Kontovelu z Gogoljevo komedijo

„Ženitev"

Dramska šola SNG

Slovensko narodno gledališče otvori v začetku februarja dramsko šolo kakor v lanski sezoni. Prijave se sprejemajo v upravi SNG, Trst ul. San Vito 15/I, v uradnih urah ali tudi pismeno. Začetek pouka bomo sporočili pozneje.

Gledališče Verdi

Danes ob 20.30 bo zadnja predstava opere «Oceana» v tej sezoni. Na vrsti so abonenti reda A.

Tržaška slovenska inteligenca!

Ali ste prebrali novele, črtice in pesmi, ki jih objavljajo RAZGLEDI?

Ali poznate kulturno-politične članke v tej edini naši reviji za kulturno-politične probleme?

Gostovanje tržaških boksarjev v Pulju

V ponedeljek 24. t. m. je ekipa tržaških boksarjev, ki so včlanjeni v ZDTV, gostovala v Pulju. Čeprav so Tržačani pokazali tehnično večje znanje, so bili vseeno premagani od Puljčanov. V ekshibicijski borbi sta boksala tudi znana profesionalistična boksarja Brenci in Marino.

Občinstvo, ki je do zadnjega kotička napolnilo dvorano, je bilo zelo korektno. Tehnični rezultati: Mušja teža: Burič Miroslav je po točkah premagal Cancellierija Benita iz Trsta. Peresna teža: Banovac je s knock outom premagal Semerara iz Trsta. Lahka teža: Cerlienco, Pulj, je premagal s knock outom Capellinija iz Trsta. Srednje-lahka teža: Brenci je po točkah premagal Bacchettija iz Trsta; Rendi in Racca Giusto iz Trsta pa sta boksala neodločeno.

RADIO

TRST II.

Sobota 29. januarja 1949

7.35: Jutranja glasba. 7.45: Poročila. 11.30: Solistična glasba. 12.00: Ljudje in nazori. 12.15: Revija znanih orkestrov. 12.45: Poročila. 13.00: Pestra glasba. 13.40: Partizanske pesmi. 14.00: Poročila. 14.15: Pregled svetovnega tiska. 17.30: Plesna glasba. 18.00: Iz slovanskih oper. 18.30: Orkester Bojan Adamič. 19.00: Oddaja za najmlajše «Mizica, ostiček in krepelec». 19.30: Lahka glasba. 19.45: Poročila. 20.00: Sportna kronika. 20.10: Znani pianisti. 20.30: Programski periskop. 20.45: Glas

GORIŠKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVE PRIMORSKEGA DNEVNIKA V GORICI - SVETOGORSKA ULICA 42 - TEL. 749

Razgovori o deželni upravi v Vidmu

Za predsednika je dovolj, če beneške Slovence predstavljajo italijanski župani, ki so proti šolanju beneških Slovencev v materinščini - Kako zastopa Ljudska fronta pravice Slovencev - DFS zahteva za Slovence popolno avtonomijo in poseben statut

Kakor smo že včeraj poročali, se je v četrtek dopoldne ob 9,30 sestal na pokrajinskem sedežu v Vidmu k prvemu zasedanju začasni odbor za reševanje raznih problemov, ki so v zvezi z postavitvijo deželne uprave za novo deželo Furlanijo - Julijsko krajino.

Zborovanja se je udeležilo preko 50 delegatov, med katerimi so bili predsedniki obeh pokrajin (dr. Candolini in dr. Culot), župani občin Gorice, Vidma, Cervinjana, Humina, Codrojpa, Pontebbe, Pordenona, Tarčenta, Kaprive, Krmina, Gradeža, Tržiča, Cedada, Maniaga, Sacile-a, Stanjela v Furlaniji, Sv. Vida ob Tilmentu; dalje so bili prisotni predstavniki raznih političnih in drugih organizacij obeh pokrajin, zastopniki sindikatov, zastopniki vseh političnih strank, med katerimi je bil tudi zastopnik DFS dr. Mermolja Lambert, ter zastopniki tiska s predstavnikom goriškega tiska.

Še pred začetkom seje se je zastopnik DFS oglasil pri predsedniku videmske pokrajine, dr. Candoliniju, ki je predsedoval zborovanju in mu izrazil imenu slovenskega ljudstva, ki živi pod Italijo, protest zaradi pristranskega postopanja, ker niso povabili na to zasedanje tudi zastopnikov Slovencev iz videmske pokrajine. Ne moremo si razložiti, kako da je ostalo 69 tisoč Slovencev iz Slovenske Benečije in Kanalske doline brez svojih zastopnikov pri zasedanju, kjer se bo odločalo o upravi njihove zemlje, medtem ko je tistih par tisoč Nemcev, ki žive v Kanalski dolini imelo svojega zastopnika.

Dr. Candolini je odgovoril, češ da Slovenci nimajo večine v Nadiški dolini ter da jih itak zastopajo župani iz Benečije, ki so med povabljenimi.

Res lepo zastopstvo, ki nas spominja na spomenico teh županov iz leta 1947, v kateri so «dokazovali», da v Benečiji ni Slovencev in da zato niso tam potrebne slovenske šole in druge kulturne ustanove. Ko je dr. Mermolja vprašal dr. Candolinija, če je to njegova zadnja beseda v tem vprašanju, mu je ta odgovoril: «Da».

Čudno obnašanje furlanskih avtonomistov

Ker je v zvezi z volitvami v deželno zastopstvo, ki morajo biti v oktobru letos, potrebno izvršiti pripravljalna dela, je bila sklicana ta skupščina predvsem zato, da bi izvolila poseben izvršilni svet iz svoje srede. Najprej se je oglasil k besedi poslevodeči predsednik dr. Candolini, ki je v svojem govoru omenil, da bodo prihodnjega oktobra volitve v deželno upravo in da je zato potrebno imenovati danes posebno začasno upravo, ki bo do tedaj zastopala koristi obeh pokrajin. Čeprav bo to v glavnem naloga bodočega deželnega sveta, se moramo že takoj sedaj navaditi na življenje v obliki deželne samouprave.

Dalje je omenil, da je govora o tem, ali naj bi sprejel normalni ali specialni statut kot zunanjo obliko novega organizma. Takoj nato so prečitali pozdravna pisma in izjave senatorjev in parlamentarcev, ki se niso mogli udeležiti zasedanja. Med temi naj omenimo brzojavko poslanca Ljudske fronte za Goriško, on. Beltrama, kateri se je izrazil, *da je za navadno avtonomijo.*

Cudno se nam zdi to njegovo stališče, ko je vendar ob času konstituante tudi KPI glasovala za poseben deželni statut za našo pokrajino. Vsekakor ta njegova izjava ni v soglasju z Leninovim naukom o narodnih manjšinah, ki bi morale imeti ne samo kulturne, ampak tudi politične pravice za popolnoma svoboden razvoj.

Komunistični zastopnik iz Vidma tov. Ruffini je ugotovil, da nista med povabljenimi Pratolongo in Pellegrini, da tudi ni bila povabljena Mladinska fronta, pač da ima svojega zastopnika AGI, ki ne predstavlja nikogar razen peščice šovinistov. Zato je zahteval, da se zasedanje preloži.

Župan iz Tržiča je omenil, da manjka tudi zastopnik Trsta. Predsednik mu je odgovoril, da Trst ne spada semkaj (čeprav je v duhu z nami) in da bi se to zasedanje vršilo v Trstu samem, ker bi bilo to glavno mesto nove dežele, če bi bilo drugače. Iz tega se vidi, da so še vedno ljudje, ki rovarijo proti mirovni pogodbi in niso še ozdravili od svojih imperialističnih fantazij.

Med diskusijo se je oglasil tudi zastopnik furlanskih avtonomistov D'Aronco in se tudi on izjavil, da je za aplikacijo normalnega statuta. Radovedni smo, kaj bodo k tej njegovi izjavi rekli furlanski avtonomisti, ki jih hoče tako z enim mahom prikrajšati za vse tiste pravice, ki bi jih lahko Furlani dosegli v obnovi specialnega statuta. Na vsak način lahko smatramo tak postopek kot izdajstvo nad programom furlanskih avtonomistov, ali pa da je bila njihova borba od 1945 dalje čisto navadno farizejstvo.

Zahteve slovenskega ljudstva so jasne in pravične

Za njim se je oglasil zastopnik SDZ in izjavil, da je njegova stranka za uveljavljenje posebnega statuta. Takoj nato se je dvignil dr. Mermolja od Demokratične fronte Slovencev in objasnil stališče slovenskega ljudstva, ki živi pod Italijo tako le:

«Iz predpisov členov 6 in 116 italijanske ustave ter iz člena 10 začasnih pravil je jasno razvidno, da je bil za deželo Furlanija - Julijska Krajina predviden poseben statut v interesu in za zaščito slovenske narodne manjšine.

Demokratična fronta Slovencev v Italiji je mnenja, da ta zaščita ne bi obstajala, če se s posebnimi določili, ki jih je treba vnesti v deželni statut, ne bo zagotovilo slovenski narodni manjšini:

1) da dobi v deželnem parlamentu in v ožjem odboru svoje zastopstvo, ne glede na izid deželnih volitev in na število sedežev v zbornici;

2) da ima pravico uporabe svojega jezika v vseh javnih uradih in pravico dopisovanja v slovenščini z deželnimi uradi;

3) da ima pravico do pouka v slovenščini in od učnih moči, ki jim je slovenščina materinski jezik; imenovanje Slovenca za namestnika šolskega skrbnika, imenovanje slovenskih šolskih nadzornikov in didaktičnih ravnateljev».

Razume se, da odločna in jasna izjava predsednika DFS ni prav nič prijala vsem ostalim navzočim in cela vrsta se jih je oglasila k besedi. S praznim govoričenjem so hoteli prikazati, da zaradi kakšnih narodnih manjšin niso vezani na priznanje posebnega statuta. Zanje bi bilo dovolj, da vnesejo v navadni statut nekatere dostavke po 6. členu ustave, ki se tičejo Slovencev.

Pri vprašanju sestave izvršilnega odbora sta zastopnika KPI in furlanskih avtonomistov predlagala, naj se to vprašanje odloži na drugo sejo, ker je manjkalo preveč povabljenih. Za ta predlog je glasoval tudi zastopnik DFS. Kakor ta, je bil odbit tudi predlog KPI, naj bi prišli v izvršilni odbor zastopniki strank in slovenske manjšine. Nato so določili, da bodo prišli v ta odbor naslednji zastopniki:

1) predsednika obeh pokrajin;
2) župani iz Vidma, Gorice in Pordenona;
3) prestavnika trgovskih zbornic obeh pokrajin;
4) dva strokovnjaka za vsako pokrajino;
5) dva zastopnika goriških Slovencev in
6) zastopnik Nemcev iz Kanalske doline.

S tem je bilo zaključeno prvo zasedanje odbora za deželno upravo.

Za naše pravice bi nas radi osleparili

Iz celotnega poteka vsega zborovanja je bilo razvidno, da so bile vse odločitve že v naprej pripravljene ne glede na to, ali se bodo posamezni zastopniki z njimi strinjali. Od začetka do konca se je čutil duh «obrambe italijanstva», kakor se je izrazil tudi zastopnik AGI, ki je dejal, da je njegova organizacija rešila italijanstvo Gorice. Menda so ga zato tudi povabili na to zborovanje, da bo tudi tukaj pomagal «reševati» s tem, da bi prikrajšali Slovence še za tiste pravice, ki jim jih priznava italijanska ustava.

Člen 6. in 116. te ustave jasno in nedvomno pove, da se mora pri deželnih upravah uporabiti posebni statut povsod tam, kjer obstajajo narodne manjšine. V tem smislu so že dobili svojo avtonomijo Francozi v dolini Aosta in Nemci na južnem Tirolskem. Zakaj naj bi bili v tej pravici prikrajšani ravno goriški in beneški Slovenci?

Celo videmski župan je v svojem govoru omenil, da zakon predpisuje za našo deželo uvedbo posebnega štatuta. Seveda bi večina zborovalcev najraje videla, da bi bil sprejet predlog saragatovca dr. Laganella in da bi pobornike posebnega štatuta kratko malo izključili iz uprave, «da bi ne ovirali dela».

Tako imamo zopet nov dokaz, kakšna je zapadna demokracija, kadar je treba v praksi izvesti to, kar so obljubili na papirju.

Lovske omejitve v obmejnem pasu

S posebni odlokom je goriški prefekt dne 25. t. m. izdal nove odredbe glede lova v obmejnih predelih naše pokrajine. Po teh predpisih se razdeli obmejno ozemlje na dva dela.

1) V prvem delu, ki gre vzdolž zakoličene meje v širini 500 m zapadno od te, je prepovedan lov v kakršni koli obliki.

2) V drugem pasu smejo lovci loviti le s posebnim dovoljenjem, ki ga izdaja prefektura na podlagi čl. 58 zakona o lovu 5.6.1939. Ta pas leži zapadno od prvega, v katerem je lov prepovedan, in sega do struge reke Idrijce, od Golega Brda do železniškega mostu zapadno od Krmina; od tu dalje je meja železniška proga Videm-Gorica med Idrijco in Sočo, dalje struga Soče od železniškega mosta v Ločniku do mosta v Zagraju; od tu naprej sega drugi pas do železnice med Zagrajem in Tržičem do odcepitve proge k tovarni Solvay in od naprej odcepek proge do zaliva Panzano.

3) Kdor se ne bi držal navedenih predpisov, mu bodo odvzeli orožni list in naložili še druge kazni, ki so predvidene v zakonu za te prekrške. Policija ima nalog, da strogo pazi na točno izvajanje odredbe.

V Rim so jo izgnali

Včeraj je goriška policija odposlala z izgonskim listom v njen rojstni kraj 36-letno Guirčič Sveto iz Rima.

Zborovanje goriških brezposelnih

Odbor za zaščito brezposelnih sporoča, da bo v ponedeljek 31. t. m. ob 10. uri dopoldne v kinodvorani «Moderno» zborovanje vseh brezposelnih iz Gorice, moških in žensk, z naslednjim dnevnim redom:

1) Imenovanje predsednika
2) Poročilo starega odbora
3) Volitve novega odbora
4) Slučajnosti.

Ker bo zborovanje važno za vse brezposelne, vabimo zainteresirane, naj se polnoštevilno udeležijo in pridejo točno ob določeni uri.

Seja občinskega odbora

V četrtek zvečer je imel ožji občinski odbor svojo redno tedensko sejo, na kateri so sklepali o tekočih občinskih zadevah. Podrobno poročilo o tej seji bomo prinesli

Prijava dohodnine novih podjetij

Zveza trgovcev goriške pokrajine opozarja vse svoje člane, ki so začeli z obratom v letu 1948, da morajo po zakonu do 31. t. m. prijaviti na davčnem uradu davku podvrženo dohodnino. Prijave je treba spisati na posebnih obrazcih, ki jih interesenti dobe na davčnih uradih. Podrobnejša pojasnila daje Zveza trgovcev.

Kosti iz prve svetovne vojne

Včeraj okrog 17. ure se je igralo nekaj otrok na bregu Soče okrog 300 m daleč od Pevmskega mostu. Pri igri so odkopali ostanke človeških kosti, ki so verjetno ostale tam še iz prve svetovne vojne. Orožniki so odkopali vse te ostanke in jih spravili v kostnico na Oslavje.

Številne razprave pred prizivnim sodiščem

Na kazenskem sodišču v Gorici so imeli včeraj opravka samo s prizivi. Najprej so pregledali priziv, ki ga je vložil 34-letni, že večkrat obsojeni Skabar Karel proti obsodbi na 8 mesecev zapora in 4000 lir globe, ker je bil osleparil gospodinjo Bertocchi Lavro iz ul. Casale na ta način, da ji je za 800 lir prodal steklenico vode namesto olja. Sodišče je kazen potrdilo.

Potrdilo je tudi oprostitev Salvatorija Licarija, proti kateremu je lanskega maja tržiška sodnija izrekla oprostilno razsodbo, ker da ni zakrivil kaznivega dejanja. Proti tej oprostitvi je vložila priziv tožilka Gisela Valente iz Tržiča, ki je dolžila Licarija, da je šel proti njeni volji v njeno stanovanje, skupaj z delavci «Genio civile», katerim je načeloval in je v njeni odsotnosti ukazal odnesti vsa polkna, ki jih je imela omenjena ustanova nalogo popraviti.

Javni tožilec iz Krmina je vložil priziv proti obsodbi na 15 dni zapora in 4000 lir globe, na katero je bila obsojena 66-letna Cola Adalgiza, obtožena, da ni prijavila kvesturi eno izmed stanovalk javne hiše v Krminu, kjer je ona gospodinja. Sodišče ji je kazen zvišalo na 3 mesece zapora in plačilo 4000 lir gloge.

Ker sta prestopila državno mejo brez dovoljenja, so lanskega septembra obsodili na goriški sodniji 23-letnega Renata Romagnolija in Michelinija Lina iz Bologne, vsakega na 3 mesece zapora in 16.000 lir globe. Ker je samo Michelini dobil kazen pogojno, je Romagnoli vložil proti obsodbi priziv in tudi on dosegel, da so mu kazen spremenili v pogojno.

Zaradi prestopa meje brez dovoljenja so lanskega avgusta obsodili na goriški sodniji na 3 mesece zapora in 16.000 lir globe pogojno 24. letnega Alojzija Picillija iz Vidma. Kazen so mu dali pogojno, ker je Picilli izjavil, da ni bil še nikoli kaznovan. Pozneje pa je sodniku prišlo iz Vidma poročilo, da je bil že kaznovan zaradi tatvine. Zato je javni tožilec poslal Picillijevo obtožnico na sodišče skupno z novo obtožbo, da je dal sodnim oblastem lažnive izjave.

Sodišče je sprejelo priziv in oprostilo 27-letnega Guerrina Adamija in 26-letnega Alda Rombaldinija, oba iz Rabea pri Vidmu. Pred nekaj meseci so ju na goriški sodniji obsodili na 3 mesece zapora in 16.000 lir globe, zaradi protizakonitega prestopa državne meje.

Osem mesecev zapora, ki mu jih je naložila sodnija v Tržiču, je tudi prizivno sodišče potrdilo 28-letnemu Ciarbelliniju Genesiju iz Gradeža, obtoženemu, da je 1947 leta ozmerjal in pretepel civilnega policista Orlanda Jussa.

Zaradi enakega prestopka je bil lanskega maja obsojen na tržiški sodniji 26-letni Ivan Scala iz Gradeža na 4 mesece in 20 dni zapora. Sodišče je v njegovem primeru odločilo, da je šlo le za politične vzroke in je Scalo pomilostilo z amnestijo za politične prestopke.

ZAHVALA

Družina MARUŠIČ iz RUPE se najtopleje zahvaljuje vsem sorodnikom in znancem, ki so bili naši nepozabni in predobri

mami in soprogi

ob strani v bolezni in smrti ter jo spremili na zadnji poti.

V Rupi 26. januarja 1949.

ISTRSKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA PRIMORSKEGA DNEVNIKA V KOPRU - ULICA C. BATTISTI 301/a PRITL. - TEL. 70

Ne z govoričenjem z delom smo se pripravili na volitve!

Samo še en dan nas loči od volitev v SIAU Istrskega okrožja. Danes bodo po vseh krajih cone B zadnji množični sestanki, na katerih bo obravnavalo ljudstvo uspehe tekmovanj, napovedanih v počastitev volitev. Hkrati bodo organizatorji zadnjič pozvali prebivalstvo, naj se v čim večjem številu udeleži teh volitev.

S ponosom pri tem lahko ugotovimo, da so naši ljudje po izvojevani osvobodilni borbi postali politično zreli in samostojni, da se sami dovolj zavedajo velike važnosti, ki jo predstavljajo te volitve ravno zanje. Svesti so si, da pomeni v tem trenutku za SIAU oddani glas ne samo izraz zaupanja za tega in onega kandidata, ki je na volivni listi, marveč predvsem to, da z oddanim glasom izjavljajo, da hočejo biti tudi v bodoče oni demokrati, ki so še nedavno strli eno največjih sil kapitalistične družbe in sicer nacifašizem. S svojim glasom hočejo poudariti, naj SIAU tudi v naprej zbira, trdno in enotno povezuje vse one, ki pričakujejo od nje, da bo vselej na braniku njihovih pravic.

Istrskemu ljudstvu ni vseeno, če ima samo v rokah sredstva, ki mu omogočajo, da se z vednimi socialnimi in gospodarskimi reformami dviga in krepi, da je sam gospodar na svoji zemlji, da nima okoli sebe nekdanjih zajedavcev in izkoriščevalcev in da v kulturno-prosvetnem oziru ni vklenjeno v srednjeveško mračnjaštvo, ki ga je tako rado propagiralo župnišče. Istrsko ljudstvo noče poznati nobenih narodnosti in socialnih razlik, njemu je, kot pravijo Hrvati: Brat je mio, koje vere bio, ali sodobno, brat mi je vsakdo, naj bo te ali one narodnosti, te ali one vere, tega ali onega poklica!

Našemu ljudstvu ni treba nobenega varuštva več. Doraslo je vsem nalogam, ki mu jih stavljajo sedanji časi, ima in hoče ohraniti za vedno z motiko in puško, kot tudi z duhom priborjeno ljudsko oblast! To so globoki razlogi, ki mu kažejo edino pravilno in dosledno pot, da se udeleži kot en mož nedeljskih volitev SIAU in s tem izkaže tej organizaciji popolno zaupanje. Te volitve bodo zato pokazale, da so vsi upi onih, ki so računali na cepitev množic Istrskega okrožja, ničeve želje. Po nedelji bodo zopet uvideli, da kljubuje SIAU vsem napadom in nakanam zapadnih imperialistov, ki imajo v Trstu tako perfektno zastopstvo, pa tudi vsem napadom in nakanam ljudi iz Vidalijevega kroga!

V naslednjem nekaj podatkov iz nekaterih vasi, ki pričajo o velikem pomenu nedeljskih volitev: V Kortah so predvolilnemu tekmovanju na čast volitvam v SIAU izkopali 250 kub. m kamenja za gradnjo zadružnega doma, izkopali nadaljnjih 150 kub. m materiala za dvig dvorišča pred šolo. Samo pri tem delu so napravili domačini 230 ur udarniškega dela. V predvolivni dobi so imeli 3 množične sestanke, kjer se je sleherna družina obvezala, da bo v času pred volitvami opravila 24 ur prostovoljnega dela. Vse prebivalstvo iz Kort daje z veseljem na razpolago svojo lastno delovno silo, kot tudi živino in vozove.

V Dekanih so v isti namen izkopali 68 kub. m zemlje in 15 kub. m kamenja za gradnjo zadružnega doma. V zvezi s predvolivnim tekmovanjem so se vpisali v SIAU novi člani, tako da ima ondotna krajevna organizacija 533 članov, kar predstavlja 88 odst. vsega prebivalstva! Trenutno se vpisovanje še nadaljuje.

Tudi vanganelski sektor z bazo v v Boninih se je izkazal! Prostovoljni delavci so nakopali 65 kub. m in prepeljali iz daljave 2 km na gradbeni prostor 16 kub. m kamenja, potrebnega za zgraditev zadružnega doma. V SIAU je v tem času vpisanih visoko število članov in sicer 223, od katerih ima v rokah izkaznice 217 oseb. To kaže veliko zavest prebivalstva.

Centur ni hotel zaostati in je po svojih močeh nakopal 35 kub. m kamenja za zadružni dom ter registriral kot svoje somišljenike 67 domačinov. Podobno tudi vas Potok, kjer se je vpisalo v SIAU 69 članov, s prostovoljnim delom pa so izkopali 15 kub m kamenja za zadružni dom.

Sektor Osp z bazo Socerb izkazuje sledeči aktiv: 84 ur prostovoljnega dela, pripravili so 7 kub. m kamenja za popravilo vaških cest, dalje so napravili 35 kub. m zidnih temeljev. Sektor Boršt, z bazo Labor, pa je pripravil 20 kub. m gradbenega materiala in vpisal 94 članov v SIAU.

Pri teh delnih podatkih se vsakomur vsiljuje misel, če je mogoče, da bi ljudstvo pri vsem svojem delu na domačijah, da bi delavci pri vsem težkem opravilu v tovarnah in drugod doprinesli toliko požrtvovanja, če bi pri tem ne videli razloga? Globlji razlog je v tem da čutijo zgodovinsko uro, ki zahteva baš od demokratičnih množic disciplinirnost, enotnost in zavestno borbenost!

Spekulacija in črna borza so največji sovražniki našega gospodarstva! Odstraniti jih moramo z najširšo akcijo našega delovnega ljudstva, zato se vpisujmo v SIAU, da sodelujemo enotni pri pobijanju špekulacije in črne borze.

Spremeba odredbe

Sprememba k 6 členu odredbe o proizvodnji olivnega olja v gospodarskem letu 1948-49 določa:

Olje iz plačila za predelavo oljk, kakor iz obvezne oddaje ostane v oljarni na razpolago podjetju «Istra-Prerad».

Tropine ostanejo last oljarne brez vsake odškodnine lastniku oljk. Oljarne so dolžne prodati tropine edinole tovarni mila Salvetti & Co. v Piranu po ceni 250 lir za kg franko tovarna za BLAGO NATOVORJENO NA KAMION.

ISTRSKI OKROŽNI LO
Oddelek za trgovino in preskrbo

Cepljenje z BCG v Istrskem okrožju

Danes 29. t. m. Piran-Smarje v osnovni šoli ob 8.— uri

Momjan	»	»	»	8.30 »
Koštabona	»	»	»	9.— »
Puče	»	»	»	10.— »
Krkavce	»	»	»	10.30 »
Sv. Peter	»	»	»	11.— »
Padena	»	»	»	14.— »
Gažon	»	»	»	14.30 »
Semedela	»	»	»	15.— »

S tem je zaključen I. turnus. Od 31. I. do 5.-II. bo kontrola cepljenja na istih krajih.

Cepljenje z BCG je najmočnejše orožje v borbi proti tuberkulozi!

Triban

Pretekli petek je bil na sedežu SIAU množični sestanek z naslednjim dnevnim redom: proslava Lenina, predložitev kandidatne liste za volitve SIAU in slučajnosti.

Predsednik krajevnega LO je podal referat o Leninu, ki je prvi začel vzpodbujati zavest delovnega razreda v borbi za svojo pravico. Nadalje je govoril o oktobrski revoluciji in nje pomenu za ves svet.

V debati je bila primerjava cone B s cono A, kjer je na vladi imperializem s pomagačem Vidalijem.

K točki dve je bila prečitana kandidatna lista. Ko je ljudstvo slišalo, da je predlagan tudi Marsič Josip iz Tribana št. 7, je brž energično protestiralo. Imenovani je namreč odklonil podpis na listi za mir in prav tako tudi njegova družina. S tem se je jasno opredelil, kaj je in kako misli. Predsedujoči je predlagal namesto njega drugega tovariša in tako je bil izvoljen Brajnik Santo.

Med slučajnostmi so bili omenjeni še trije taki «marsiči», in sicer Novak Vinko iz Kampela štev. 1, bivši kulak, Kociančič Anton iz Kampela štev. 56, bivši prekupčevalec prašičev, in Lukac Franc iz Paderne štev. 36, ki prodaja svoje blago le za metro lire. Takih ljudi ljudstvo noče v svojih vrstah, posebno ne v odborih SIAU.

Prodajne cene semenskemu grahu

Da se omogoči nakup semenskega graha kmetom, ki nimajo možnosti nabaviti si ga po vezanih cenah, in da se pospeši setev ter da se poveča pridelek graha, se v sporazumu z okrožnim oddelkom za kmetijstvo v Kopru odreja svobodna prodaja semenskega graha po sledečih prodajnih cenah na drobno:

	za kg
Cudež ameriški, Senator Verdon, Zuccherin, Nostrani, Ekstra itd. . .	200 lir
Ekspres	190 »
Mezzo frasco, Buchaum, Ljukeln	180 »
	170 »

Od gornjih cen znaša skupni trgovski popust 18 odst. Od skupnega popusta pripada trgovcu na drobno 12 odst., trgovcu na debelo 6 odst.

Cene so enotne za celotno področje Istrskega okrožnega LO.

Glede razlike v cenah bodo maloprodajalci, oziroma zadruge prejele naknadna navodila od Zadružne poslovne zveze v Kopru.

Gornje cene stopijo takoj v veljavo!

Izgubljena izkaznica

Buzdakin Marlo iz Portoroža je 7. t. m. izgubil na poti domov delavnico s 3000 jugo in 700 metrolirami ter osebno izkaznico. Poštenega najditelja prosi, naj mu izkaznico vrne.

Jutri tek čez drn in strn v Štandrežu

Kakor smo že poročali, preteklo nedeljo zaradi nepredvidenih teka čez drn in strn v Štandrežu, tek čez drn in strn v Štandrežu, ki ga organizira fizkulturni odsek Zveze slovenske mladine v Italiji. Precej krivde na tem ima tudi krajevni odbor ZSM, ki ni pravočasno obvestil mladine v svojem kraju o tej tekmi in ni skrbel za potrebne priprave. Saj vemo še od prejšnjih prireditev, da se štandreška mladina zelo zanima za šport, zlasti pa za tek čez drn in strn, ki je nekakšna množična športna panoga.

Zato bo tekmovanje, ki je veljavno za zimski pokal Mladinske zveze, jutri 30. t. m., ob 10.30 dopoldne v Štandrežu (in ne popoldne ob 15. uri kakor smo predvčerajšnjim pomotoma javili).

Tekmovanja se lahko udeležijo mladinci in mladinke iz Gorice, Štandreža in Podgore. Prepričani smo, da bodo tudi mladinci iz mesta, Standreža in Podgore pokazali takšno zanimanje za ta množični šport, kakor so ga pokazali mladinci iz Doberdoba in okolice na svojem prvem tekmovanju, pri katerem so dosegli prav lepe uspehe. Zato pričakujemo, da se bodo mladinci iz teh krajev odzvali in prišli v velikem številu na jutrišnjo tekmo, ki obeta biti zelo zanimiva. Vsekakor bi morali doseči vsaj take uspehe, kakor so jih dosegli Doberdobci in jih celo prekositi.

Z zida je padel

Včeraj se je 35-letni Marko Vižintin sončil na visokem zidu na gradu. Toplo sonce pa ga je tako zmešalo, da se mu je zavrtelo in je zdrsnil z 10 m visokega zidu ter se precej hudo poškodoval. Z avtom Zelenega križa so ga odpeljali v mestno bolnico, kjer je zdravnik ugotovil več ran na obrazu in sumi, da ima tudi zlomljeno hrbtenico.

Skrivala se je v Gorici

Na podlagi tiralice, ki jo je izdalo kazensko sodišče iz Bologne, je goriška policija aretirala včeraj 20-letno delavko Boscatto Magdaleno iz Bologne. Boscattijevo bodo tam sodili zaradi tatvine.

KINO

VERDI. 17: «Ali Babà in 40 roparjev», M. Montez in J. Hall.
VITTORIA. 17: «Kamaunski tiger», Sabu.
CENTRALE. 17: «Zelezna pest», M. Roney in B. Donlevy.
EDEN. 17: «Veseli mornarji», Gianni in Pinotto.
MODERNO. 17: «Tangeri».

MAKSIM PEPE GORKI

(Iz «Pravljic o Italiji». Skrčeno)

Pepetu je kakih deset let, droban, tenak, hiter je kakor kuščarica, pisane cunje mu opletajo na ozkih ramenih, skozi številne luknje mu gleda koža, od sonca in umazanosti temna koža...

Kakor suha bilka je, — veter pihlja z morja, se poigrava z njo in jo nosi sem ter tja, — Pepe je skakal po kamenju otoka od sončnega vzhoda do zahoda in njegov nemirni glasek se je sleherni trenutek oglašal zdaj tu, zdaj tam:

Italija prelepa,
moja Italija...!

Vse ga je mikalo: cvetlice, ki so kakor gosti potoki tekle po dobri zemlji, kuščarice med lisastimi kamni, ptice v cizelíranem listju oljk, v malahitnih čipkah vinograda, ribe v temnih vrtovih na dnu morja in forestieri na ozkih, zapletenih mestnih ulicah: debel Nemec z obrazom, ki ima brazgotine od meča, Angležinja, ki zmerom spominja na gledališkega igralca, ki se je navadil igrati človekoljuba. Američan, ki hoče biti trmoglav, toda brez uspeha podoben Angležu, in neposnemljivi Francoz, hrupen kakor ropotuljica.

«Kakšen obraz!» je dejal Pepe svojim tovarišem in pokazal s svojimi očmi, ki vidijo vse, Nemca, tako naduto domišljavega, da so mu vsi lasje stali pokonci. «Ta obraz ni manjši od mojega trebuha!»

Pepe ni imel rad Nemcev, živel je, kakor je mislila in učila ulica, trgi in temne prodajalne, kjer so njegovi ljudje pili vino, igrali karte, brali časopise in govorili o politiki.

«Nam», so se pogovarjali, «nam, ubogim južnjakom, so bližji in prijetnejši Slovani na Balkanu, kakor blagi zavezniki, ki so nas za naše prijateljstvo z njimi nagradili z afriškim peskom».

Cedalje pogosteje so tako govorili njegovi preprosti ljudje juga, Pepe pa je vse slišal in si vse zapomnil...

O Pepetu bi lahko pripovedovali mnogo, mnogo zanimivih zgodbic.

* * *

Nekoč mu je neka signora naročila, naj nese njeni prijateljici kot darilo košaro jabolk z njenega vrta.

«Soldo boš zaslužil», mu je rekla. «Ne bo ti škodovalo...»

Rade volje je vzel košaro, si jo dal na glavo in šel, a se vrnil po soldo šele zvečer.

«Nisi preveč hitel» mu je rekla ženska.

«Toda vzlic temu sem utrujen, blaga signora!» je z vzdihom odgovoril Pepe. «Saj jih je bilo več kakor deset».

«V do vrha polni košari? Deset jabolk?»

«Pobalinov, signora».

«Toda — jabolka?»

«Najprej pobalini: Michele, Giovanni...»

Začela se je jeziti, ga zgrabila za ramo, stresla.

«Odgovori, si odnesel jabolka?»

«Do trga, signora! Poslušajte, kako lepo sem se vedel, skraja sploh nisem posvečal pažnje njihovemu posmihanju, naj me le, si mislim, primerjajo z oslom, vse bom prenesel iz spoštovanja do signore, — do vas, signora. Toda, ko so se začeli norčevati iz moje matere, — aha, sem si dejal, to pa ne bo šlo kar tako. Postavil sem košaro na tla in — morali bi videti, blaga signora, kako spretno in ostro sem obračunal s temi razbojniki, — zelo bi se smejali!»

«Moje sadje so raznesli?» je zavpila ženska.

«O, ne. Toda ona jabolka, ki niso zadela pobalinov, so se razletela ob zidovih, ostale pa smo pojedli, ko sem zmagal in se pomiril s sovražniki...»

Ženska je dolgo vpila in zmetala na Pepetovo glavo vse kletvice, ki jih je poznala, pazljivo in ponižno jo je poslušal, pri tem zdaj pa zdaj mlasknil z jezikom, a včasih s tihim odobravanjem vzkliknil:

«O-o, kako govorite, kakšne besede!»

Ko pa se je utrudila in odšla od njega, je dejal za njo:

«Toda, res se ne bi vznemirjali tako, ko bi videli, kako točno sem s prelepimi sadeži z vašega vrta obsipal umazane glave teh lopovov, — ah, ko bi vi to videli! — bi mi dali dva solda namesto obljubljenega enega!»

Robata ženska ni razumela skromnega ponosa zmagovalca, — samo zapretila mu je s trdo pestjo.

* * *

Pepetova sestra, dekle, ki je bilo sicer mnogo starejše, a ne pametnejše od njega, je šlo v vilo bogatega Američana, da bi kot služkinja pospravljalo sobe. Nenadoma je postala zelo čisto, rdečelično in pri belem kruhu ko rožica.

Brat jo je nekoč vprašal:

«Ješ vsak dan?»

«Dvakrat ali trikrat, če hočem», je ponosno odgovorila.

«Ne jej toliko, preobjedla se boš!» ji je svetoval Pepe in se zamislil, potem pa jo spet vprašal:

«Ali je zelo bogat tvoj gospodar?»

«On? Mislim — bogatejši je od kralja!»

«No, ne govoriva neumnosti! A koliko hlač ima tvoj gospodar?»

«Težavno je to povedati».

«Deset?»

«Morebiti, več...»

«Pojdi, pa mi prinesi ene, ki ne bodo predolge in bodo tople», je dejal Pepe.

«Zakaj?»

«Vidiš — kakšne imam?»

Težavno je bilo videti, — od hlač je Pepetu na njegovih nogah ostalo zelo malo.

«Da», je pritrdila sestra, «zelo si potreben obleke! Toda on bo brez dvoma vedel, da sva mu jih ukradla?»

«Ni treba misliti, da so ljudje neumnejši od naju! Kadar vzameš nekaj malega tam, kjer je tega dosti, ni to kraja, ampak kratko malo delitev!»

«To praviš ti!» je ugovarjala sestra, toda Pepe jo je hitro pogovoril; ko pa je prinesla v kuhinjo lepe svetlosive hlače in so bile nekoliko daljše, kakor je bil sam, se je Pepe takoj domislil, kaj bi bilo potrebno napraviti:

«Daj mi nož!» je dejal.

V dvoje sta živahno prikrojila Američanove hlače v zelo pripravno obleko za dečka: bila je nekoliko prostorna, toda pripravna vreča, ki si jo lahko pritrdil na ramenih, ali pa jo zadrgnil okoli vratu, rokave pa so odlično nadomestovali žepi.

Napravila bi še bolje in pripravneje, toda v njunem delu ju je zmotila soproga lastnika hlač: prišla je v kuhinjo in ju začela obkladati v vseh jezikih s tako grdimi besedami, kakor znajo to samo Američani.

Pepe ni mogel z ničemer ustaviti njene zgovornosti, mrščil se je, pritiskal roko na srce, se grabil v obupu za glavo, utrujeno vzdihoval, toda ona se ni mogla pomiriti vse dotlej, dokler ni prišel njen mož.

«Kaj se je zgodilo?» je vprašal.

In tedaj je Pepe dejal:

«Signor, zelo se čudim, zakaj dela vaša soproga takšen hrup, zaradi nje se čutim celo užaljen. Kakor sklepam iz njenih besedi, misli, da sva midva pokvarila hlače, toda zagotavljam vas, da so mi čisto prav! Ona najbrže misli, da sem vzel vaše zadnje hlače in da si ne morete kupiti drugih...»

Američan ga je mirno poslušal in nato pripomnil:

«A jaz mladiček, mislim, da je treba poklicati policijo».

«Da-a?» se je začudil Pepe.

«Zakaj?»

«Da te odpeljejo v ječo...»

To je Pepeta zelo potrlo, malo da ni zajokal, toda obvladal se je in dejal dostojanstveno:

«Če vam je všeč, če radi spravljate ljudi v ječo, potem, — kajpada kar! Toda jaz ne bi storil tako, ko bi imel mnogo hlač, vi pa niti enega para ne! Dal bi vam dva, prosim — celo tri pare; čeprav treh parov hlač ni mogoče obleči hkrati! Posebno, kadar je vroč dan...»

Američan se je razkrohotal; saj se včasih tudi bogataš smeje.

Potem je pogostil Pepeta s čokolado in mu dal frank. Pepe je preskusil kovanec z zobmi in se zahvalil:

«Hvala vam, signor! Zdi se, da je kovanec pravi!»

* * *

Najbolje je Pepetu tedaj, kadar stoji na skalah in zamišljeno ogleduje njih razpoke, kakor da bere v njih temno zgodovino življenja skale. Tedaj so njegove živahne oči razprte, lepe, tanke roke drži na hrbtu, z lahno sklonjeno glavo rahlo maje, kakor niha cvetna čašica. Nekaj si potihoma, venomer popeva.

*Tudi je lep, kadar gleda cvetlice — kot ljlasti potoki lijejo glicinije po zidu, pred njimi pa stoji deček, napet kakor struna, kakor da se

VLADIMIR DEDIJER

LOUIS ADAMIČ

Vladimir Dedijer se je kot član jugoslovanske delegacije na ustanovni skupščini Organizacije združenih narodov v San Franciscu l. 1945 več mesecev mudil v Ameriki. O svojih doživetjih in opažanjih je napisal več poročil, ki jih je pozneje izdal v knjigi. Objavljamo njegov opis obiska pri Louisu Adamiču.

Nekega julijskega dne, ko se je naša delegacija po zaključku konference v San Francisku vrnila v New York, je prišel pome ameriški pisatelj Louis Adamič, po poreklu Slovenec, da prebijeva nekaj dni na farmi pri Milfordu v državi New Jersey. Z Adamičem sem se srečal prve dni po prihodu v Zedinjene ameriške države; govorila sva največ o delu močne organizacije «Združenega odbora Amerikancev južnoslovanskega porekla», ki jo vodita Louis Adamič in umetnik Zlatko Baloković in ki ji gre največja zasluga za to, da so se v Ameriki seznanili z borbo naših narodov. Pripovedoval sem Adamiču, kako smo prvo novico o njegovem nastopu proti Draži Mihajloviću in Fotiću dobili malo pred četrto ofenzivo in kako pomembna je bila ta novica za nas. Čeprav so nekateri od najinih sestankov trajali po štiri ure, so bili navsezadnje kratki — kratki zato, ker sem po vsakem od njih čutil, da moj pogovor z Adamičem še ni končan, da se je prav za prav šele začel. Zato sva se že tedaj sporazumela, da bi bilo najbolje, če pridem na obisk na njegovo farmo.

Dogovorila sva se, da se bova našla opoldne v Adamičevem hotelu, in prišel sem natanko ob dogovorjenem času. Adamič se je smejal: «Jugoslovani navadno zamujajo, toda zdaj vidim, da se Titovi ljudje tega pravila ne drže». Hotela sva ujeti prvi popoldanski vlak, kajti iz razbeljenih betonskih zidov donebnikov je puhtela taka vročina, da je človeku bilo, kot da je na žerjavici. To ni bila samo navadna, suha poletna vročina. Prišel je val depresije in vlaga je zajela vse mesto. Sonce je vse tako razžarilo, da vroča sopara telesu ni dala dihati. Sveža srajca, ki sem jo oblekel, ko sem odhajal iz hotela, je bila čez nekaj minut vlažna. Nebo je bilo mračno, komaj je človek razbral vrhove velikanskih donebnikov, ki so se dvigali nad nami, tako da je človeka prevzemal občutek, da mu donebniki še bolj jemljejo dih, da mu ne dajo do zraka, da tišče nanj z vseh strani. Adamič mi je razlagal, da hodiva skozi poslovni del New Yorka ravno v času kratkega opoldanskega odmora.

V hipu se je naš taksi potopil še globlje, spustili smo se z veliko naglico iz teh hrupnih ulic

Sovjetski risani film «Navihanec Vanja» pripoveduje, kako je brihtni Vanja dobil roko in ljubezen krasne princeske Zorice, hčerke ubožnega carja Afrona. Mnogo je Vanji pri tem pomagal njegov verni prijatelj, ljubki grbavi konjiček. Film črpa poezijo in humor iz ruskih ljudskih pripovesti in navdušuje tudi odrasle. — Na sliki: Veseli navihanec Vanja s svojim grbavim konjičkom.

skozi teman predor na železniško postajo Pennsylvanijo. Kot bi trenil sva planila iz avtomobila in pograbila svoje kovčege, že je bil tu drugi taksi, za njim tretji, četrti, vse je šlo kakor na vrtiljaku.

Adamič se je vrnil z voznima listkoma, od nekod mi je preskrbel ledeno mrzle vode v papirnatem kozarcu, peljal me je po nekih hodnikih in predorih skozi množico, ki se je gnetla po njih, in naposled sva sedla v vlak. Odpeljali smo se skozi predor pod reko Hudson. V ušesih smo čutili močan pritisk, toda ko je lokomotiva dosegla odprto progo, ki je niso več tlačili razžarjeni donebniki in vroči asfalt, je zapihal vetrič, svež zrak nam je napolnil prsi in jaz sem nekako oživel. Prvikrat sem imel priložnost, da si Adamiča malo bolje ogledam. Nenavadno visoko čelo in njegov krepki prsni koš sta pri njem najznačilnejši stvari, posebno krepke prsi, ki kažejo, da je Adamič v mladosti tudi telesno delal, ko si je služil kruh po prostrani Ameriki. Toda Adamiča ni bilo mogoče opazovati v miru. Ves čas se je gibal, jemal je iz svoje torbe razne časopise, kjer so bili posamezni članki rdeče občrtani, pa pisma, ki jih je prejel od svojih znancev; izpraševal me je, kakšen vtis so napravili name newvorški donebniki, začel je sam govoriti o njih, o tej silni tehniki, o tem, kako bi tehniko lahko obvladal naš narod, ker je podjetnega, živega in vztrajnega duha. Govoril je, da bi bilo dobro začeti zbirati po Ameriki strokovne knjige s področja tehnike zdravstva, agronomije, pa jih pošiljati v Jugoslavijo, da bi

se ljudstvo moglo vzgajati v tehniškem pogledu. Potem se je spomnil naših ljudi v Ameriki, mojstrov pri strojih za izdelovanje orodja, posebnih konstruktorjev modelov v velikih avtomobilskih tovarnah, ki so mu pisali in se ponudili da gredo v Jugoslavijo, ker bi hoteli pomagati pri razvoju naše tehnike. Ko je Adamič govoril vse to, sem se zavedel, da je vse njegovo razlaganje logično in zelo metodično, da so bili tudi vsi najini prejšnji sestanki, vsa pisma, brzojavke, izrezki iz časopisov, knjige, ki mi jih je pošiljal vsak drugi ali tretji dan, dokler sem bil v San Franciscu; začutil sem, da tudi Adamič obvladuje to ameriško praktičnost, da je človek, ki mu noben trenutek ne mine zaman, da je človek, ki se mu je posrečilo, da je svoje delo in svojo delavnost izredno dobro organiziral. Od časa do časa je skozi to ameriško praktičnost prodrlo nekaj, kar je prinesel iz svoje domačije, iz Slovenije, od nas: nekak polet, neko navdušenje. To so mi krepko potrjevale njegove besede o tem, kako se bo naša domovina nekoč industrializirala, kako moramo pri nas že zdaj ustvarjati in vzgajati tehniške kadre.

Pogovarjala sva se o tej stvari in niti čutila nisva, kako je minila ura in da smo že prišli na zadnjo postajo najine poti. Spet sem začutil, da je bil tudi ta sestanek z Adamičem kratek, da se je najin pogovor prav za prav šele začel. Na peronu naju je pričakovala Adamičeva žena Stella, nežna, majhna Američanka. Oblečena je bila v dolge hlače, njeni lasje so bili povezani s trakom, vse na njej je bilo zelo preprosto, toda okusno. Pogled mi je obstal na njenih rokah — sledovi gospodinjskega dela so se videli na njih — in to je v meni vzbudilo prijateljstvo, začutil sem, da mi je nekako blizu. Sedli smo v avtomobil. Stella je odmikala neke zavoje s sedeža in se šalila, češ da je priskrbela nekaj hrane za «lačnega partizana». Adamič je sedel za volan in mi razlagal, kako je z avtomobilom prepotoval vso Ameriko od ene obale do druge. Vozili smo se proti Milfordu in Stella je govorila o domačih novicah; ona je tudi glavni tajnik svojega moža, odpira vso pošto, kadar je on na poti, na mnoga pisma tudi sama odgovarja, pozna razmere med našimi izseljenci, na drobno pozna knjige in članke, ki jih je napisal njen mož, daje mu svoje mnenje, nasvete, pomoč. O tem smo se pomenkovali, dokler nismo prišli v Milford, majhno mestece, ki leži ravno na meji držav Pennsylvanije in New Jerseya.

Vsa ameriška mestoca so namreč enaka, vsako ima glavno ulico, vsako ima na določenem mestu gostilno, pošto, lekarno, in to vsak tujec takoj opazi; zato smo se vsi skupaj smejali, medtem ko je Adamič odzdravljal svojim someščanom na levo in desno. Poleg pošte ima Adamič svojo pisarno z eno uradnico. Tu ima tudi telefon, na farmi pa ga nima, kajti kadar začne delati, pisati, hoče imeti popoln mir, da ga ne more nihče motiti, posebno telefon ne. Hitro smo se peljali skozi Milford in krenili proti Adamičevi farmi, ki leži dva ali tri kilometre od roba mesteca.

Vsa ta pokrajina me je s svojimi hribčki, gozdiči in z reko, ki se je vila po dolini, močno spominjala na Dolenjsko, na dolino reke Krke, tam pod Rogom, ko gre človek od Soteske proti Toplicam in Novemu mestu. Povedal sem ta svoj občutek Adamiču, pa se je nasmejal in rekel bi, da je bil ta občutek vodil tudi njega, ko je pred nekaj leti kupil to starinsko farmo s trideset hektari zemlje, po večini gozda. Peljali smo se mimo Adamičevega prvega soseda, starega farmarja, ki nam je pomahal z roko, potem smo prišli do Adamičeve farme. Zgradba je stara blizu sto let, trdno zidana iz kamna in Adamič je porabil precej denarja, preden jo je preuredil za stanovanje. Na drugem koncu lepo urejenega vrta sta dve veliki zgradbi iz rdečega lesa. Adamič mi je rekel, da je te dve hiši dal pregraditi; v eni stanujejo gostje, kadar pridejo, v drugi pa dela on. Preko travnika s temnozeleno, dobro negovano travo sva šla pogledat te hiše, potem sva stopila še v zelenjavni vrt. Med visoko obraslimi fižolovkami se je pojavil starec koščenega obraza, malo upognjen, z motiko v roki. Adamič mu je rekel, naj pride malo bliže, in ko mu je razložil, od kod prihajam, se starec nasmehne, obriše svojo prsteno roko v modro delovno obleko in mi jo poda:

«Jaz sem Andrej Križmančič, doma iz okolice Trsta!»

Oči starega Andreja so trepetale, bil je videti nekam razburjen ter je prosil oproščenja in naglo izginil med vrstami širokega fižolovega listja. Adamič mi je pojasnil, da je Andrej v Ameriki že dolgo vrsto let, da zdaj dela pri njem, varuje hišo in urejuje zelenjavni vrt. V zadnjem času, odkar je naša vojska osvobodila Trst, pa stari Andrej nima več miru. Rad bi šel domov. Tako sva z Adamičem začela pogovor o Trstu. Adamič je razpredel misel, kaj pomeni Trst za Jugoslavijo, posebno, kaj pomeni za Slovenijo, za slovenski narod. Noben narod ni bil tako razdeljen kot ravno slovenski. Skoraj dve petini Slovencev so krivične meje ločile od Jugoslavije, zdaj pa se jim prvikrat ponuja priložnost, da zažive združeni v svobodni državi. Adamič govori živo, temperamentno. Usoda Trsta mu je pri srcu prav tako kot staremu Andreju Križmančiču, kot nam vsem. V maju in juniju tega leta, ko nam je bil ob vprašanju Trsta sovražen skoraj ves ameriški tisk, je bil Adamičev glas prvi, ki se je v ameriški javnosti zavzel za nas. Napisal je v liberalnem listu «P.M.» članek, kjer je razložil naše pravice in posebno ostro udaril po angleški politiki.

Sla sva v hišo in Adamič je začel govoriti o politiki Anglije, o položaju njenega imperija, o Churchillovem obisku pri predsedniku Rooseveltu v jeseni leta 1943. Tedaj so tudi Adamiča z ženo povabili na večerjo v Belo hišo in povedal je Churchillu samemu, kaj misli.

Spuščal se je večer, od gozdiča je pihljal vetrič in Stella naju je poklicala k večerji. Sedli smo za mizo, postavljeno pred hišo; prišla je tudi Adamičeva tašča, tiha starka. Med vrati se je pojavila zajetna kuharica v beli obleki, belim predpasnikom, v belih nogavicah in belih čevljih, ter je začela zvoniti. To je bilo znamenje staremu Andreju, naj pride z dela k večerji.

Drugo jutro me je še pred zoro prebudilo žvrgolenje neštetih ptic, tako da prvi trenutek nisem vedel, kje sem.

Po zajtrku sva se šla malo sprehodit po gozdu. Adamič je po poti odstranjeval odpadle veje in pravil, da bo moral pomagati Andreju, da jih pobere še pred zimo. Jaz sem mu pravil o ptičah iz njegovega gozda, ki so me ob zori zvabile k oknu, toda zdaj so molčale, sonce je bilo že visoko. Sedla sva ob potočku in se pogovarjala o Jugoslaviji. Spomnil sem se na slovenskega pisatelja Miška Kranjca, o katerem smo slišali, da je padel že prva leta vojne, pa je vendarle ostal živ; pravil sem Adamiču o Kranjčevem romanu «Povest o dobrih ljudeh», o tem, kako bomo prevajali dela slovenskih pisateljev v srbščino, makedonščino, iz teh jezikov pa v slovenščino; povedal sem mu nekaj primerov, ki kažejo, kako silna je žeja našega naroda po knjigi; govoril sem mu, kako zdaj knjige pri nas izhajajo v mnogo večjih nakladah kot pred svetovno vojno. Vprašal sem ga, kaj naj bi po njegovem mnenju prevedli od novejših ameriških stvari, ker zadnja štiri leta zaradi vojne nismo mogli zasledovati ameriškega kulturnega življenja. Adamič mi je razložil, da med vojno ni mnogo izšlo. Steinbeck je napisal nekaj novel, Hemingway piše članke po magacinih in tudi drugi pisatelji njunega formata niso dali nič večjega. Vprašal sem ga, kaj je s Travenom, ki so ga pri nas mnogo prevajali. Adamič se je zamislil in je rekel, da v Ameriki ne vedo niti za Travenovo pravo ime.

(Nadaljevanje sledi)

Borba za slovensko šolo je bistveni del borbe proti imperializmu

REFERAT NA KONFERENCI ANTIFAŠISTIČNIH ŽENA NA PROSEKU 23. JANUARJA 1949

Slovensko šolstvo v anglo-ameriški coni STO-ja je danes v prav težkem položaju. Kljub mirovni pogodbi in priznanju enakopravnosti slovenskega jezika, se počasi vračajo razmere izza časa fašizma. Slovenci se moramo boriti za vsako najmanjšo dobrino, ki nam po zakonu pripada. Okupacijska uprava pa nas zapostavlja na vseh mogočih popriščih in le naša vztrajnost in strnjenost naših vrst nam bosta pomagala, da dosežemo svoje pravice.

Naši nasprotniki se v borbi proti naši šoli poslužujejo vseh dovoljenih in nedovoljenih sredstev. Najmočnejše njihovo orožje je brez dvoma reakcionarni tisk. Gonja, ki so jo uprizorili v počitnicah reakcionarni časopisi, njim na čelu «Giornale di Trieste», ni dosegla svojega cilja prav zaradi naše budnosti. Pavšalnim napadom nasprotnikovih listov so sledili odgovori v «Primorskem dnevniku», ki so bili načelni, stvarni, dobro utemeljeni in podprti z dokazi in statistikami.

Napadi na slovensko šolstvo se zdaj ponavljajo. Objavljata jih «Messaggero Veneto» in «Voce libera.» Prvi pogreva vsebino članka objavljenega v «Giornale di Trieste», v katerem pravi, da smo Slovenci vpisovali v slovensko šolo tudi mrtve in to zato, da smo umetno povečali število slovenskih otrok za otvoritev slovenskih šol. Ne navaja pa kraja, kjer se naj bi to zgodilo niti imen umrlih. Značilno je pisanje «Voce libera». Trdi, da imamo šolo in učitelje v Miramaru in to le za 3 otroke. To šolo obiskuje v resnici 5 slovenskih otrok. Lansko leto jih je bilo 9, predlanskim pa 11. Če so v Sv. Križu pri Trstu otvorili italijansko šolo za 4 italijanske otroke in to v kraju, kjer je v bližnji Nabrežini že italijanska šola, imamo tudi mi pravico do slovenske šole v Miramaru, ki je mnogo bolj oddaljena od sosednjih slovenskih šol, kot je svetokriška od nabrežinske. V članku nam «Voce libera» osporava število slovenskih šol ter učiteljstva in piše stvari, katere so sama kopica laži. Pravijo, da imajo tudi na italijanskih šolah nadštevilno učiteljstvo. To je ono učiteljstvo, ki je službovalo v krajih, ki so 15. septembra 1947. pripadli Jugoslaviji in čaka «povratka». Važna pa je sledeča trditev: «Pišejo, da imajo mnogo učiteljstva (izpuščena je namenoma besedica italijanskega), ki zna toliko slovenščine, da je sposobna poučevanja na slovenskih šolah. S tem bi bilo skrčeno število učiteljstva in zmanjšani stroški za vzdrževanje slovenske šole. To se pravi, pričnemo kakor ob rojstvu fašizma. Nastavimo na šolo ljudi, ki znajo za silo slovenski, kar so se za časa Mussolinija naučili v slovenskih vaseh. Ti bodo pričeli z raznarodovanjem in vzgajali naše otroke v fašističnem duhu.

Politični spor, ki je nastal v demokratičnem taboru, ima težke posledice za slovenske šole. Slovenci, ki so pozabili na svojo narodnost, in oni, ki so nacionalno mlačni, so po objavi resolucije I. U. vpisali svoje otroke v italijanske šole. Tako je število otrok, ki so letos prestopili iz slovenske v italijansko šolo narastlo na 102. In še ni končno, ker nam manjkajo nekateri podatki.

Da borba za slovensko šolo v Miljskih hribih ni uspela, je prav gotovo pripomogel tudi spor v demokratičnem taboru. V tej borbi je popolnoma manjkala podpora italijanskega demokratičnega prebivalstva, ki je doslej bilo vedno solidarno s slovenskim življem v borbi za slovenske narodne pravice. Poleti leta 1948 so vsi starši slovenske narodnosti v Miljskih hribih lastnoročno podpisali vloge za slovensko šolo. Delegacije so hodile na šolski oddelek VU. V jeseni so ti starši opustili misel in delo za slovensko šolo. — Da vam bo vpliv resolucije I. U. jasen, vam povem izjavo italijanskega tovariša, ki ima velik vpliv v Miljskih hribih: «Vede maestra, questo (politični spor) è assai male anche per lei. Quanti bambini sloveni sono andati nelle scuole italiane. Ora credono non occorre più saper slavo, giacchè ci siamo allontanati dalla Jugoslavia».

V «Il Lavoratore» je bil objavljen napad, kateri dolži Prosvetno zvezo, da je zapravila slovenske šole v Miljskih hribih. Tovariš, ki je članek spisal in podpisal, naj se osebno prepriča pri učiteljici «zaščitnici ljudske kulture», ki je sama sodelovala pri akciji za otvoritev slovenskih šol v Miljskih hribih, zakaj nismo uspeli odpreti slovenskih šol.

V mestu in bližnji okolici se še vedno borimo za šolske prostore. Starši, ki imajo otroke v slovenski šoli Donadoni, so šele ta mesec uspeli, da je otrokom na razpolago popoldne še ena učilnica. Tako ima ta šola normalen pouk. Pereče pa je vprašanje prostorov za slovenske otroške vrtce v Donadoni, pri Sv. Mariji Magdaleni in na Vrdelci, kjer že obstajajo italijanski otroški vrtci. Vojaška uprava je odgovorila staršem, da si morajo poiskati sami primerne prostore. Cigava je neki skrb in dolžnost za otvoritev šol? Zakaj postavljajo slovenske šole? V Skorklji in Rocolu vzdržujejo starši sami že 4. leto oba otroška vrtca. Vse prošnje roditeljskih svetov, da bi Vojaška uprava priznala in prevzela vzdrževanje vrtcev, je zaman.

Premalo razumevanja kaže Vojaška uprava za šolstvo sploh. V Miljskih hribih sta slovenska in italijanska šola brez električne razsvetljave kljub temu, da so že večkrat zaprosili miljsko občino naj napelje elektriko v učilnice. Finančni referent na občini v Miljah se je izgovarjal, da so stroški za napeljavo previsoki in naj počakajo še en mesec in pol, ko se bo dan zdaljšal. Ponovno so mu predočili, da šola potrebuje razsvetljavo, ker so dnevi kratki in da je potrebnih za napeljavo le 10 m električne žice po 45.— lir meter. Do danes še niso ustregli.

Kot žene in matere se zanimamo tudi za pouk naših otrok. Nismo proti poučevanju italijanščine na naših šolah, nasprotno, kjer se zlivata dva naroda je potrebno, da znamo oba jezika. Toda s tem, da slovenski otroci obiskujejo pouk italijanščine, so prikrajšani za 3 ure pouka v materinem jeziku, ker se pouk tega predmeta vrši na škodo slovenskega jezika. Tudi nismo zadovoljni, da ne poučuje italijanščine razredni učitelj, — seveda, kjer je ta za pouk italijanščine sposoben. Vse se nam dozdeva, da se pripravlja pot specialistom, ki naj bi prevzeli pouk italijanščine na slovenskih šolah, prav tako kakor ob rojstvu fašizma.

V Trstu so se sestali italijanski pedagogi, ki so razpravljali o reformi šole. Predavatelj je bil neki profesor, poslan od ministrstva iz Rima. Obravnavali so reformo na podlagi anketnih pol. Tudi slovenska šola, bodisi osnovna kot srednja, sta potrebni reforme.

Kako je z namestitvami na slovenskih šolah v coni A? Z letošnjim šolskim letom je bilo nameščenih na slovenskih osnovnih šolah 15 učiteljev z Goriškega, katerih večina slabo obvlada slovenski jezik. Zato je pa brez službe 19 učiteljev domačinov, ki so strokovno usposobljeni in jih vojaška uprava noče namestiti. Prav tako je 10 profesorjev domačinov, ki ne dobe službe v stroki, ki so se ji posvetili. Nasprotno pa poučujejo na srednjih šolah razni advokati, župniki, inženirji, arhitekti in mnogi, ki nimajo potrebne kvalifikacije za poučevanje. Jako številni so na slovenskih šolah učitelji begunci, ki so se zatekli na STO.

V tej borbi, ki jo imajo z angloameriškim imperialistom in ostanki fašizma, je nujno potrebno tesno sodelovanje staršev z roditeljskimi sveti. Čuvati moramo roditeljske svete, ki so pridobitev narodnoosvobodilne borbe, skrbeti moramo za širjenje slovenskega demokratičnega mladinskega čtiva med našimi otroki in pridobivati slovenske starše, da vpišejo slovenske otroke v slovensko šolo. Le s pomočjo roditeljskih svetov se bomo lahko uspešno borili. Slovenski starši in učitelji visoko cenijo moralno pomoč, ki so jo italijanske demokratične množice nudile v preteklosti naši pravični borbi za slovenske šolske pravice in si samo želijo, da bi se mimo vseh razlik v gledanju na gotove probleme demokratične množice še nadalje borile. — Premagali bomo težave in ovire, ki nam jih stavi začasna okupacijska uprava, ki si ob vsaki priliki prizadeva kršiti mirovno pogodbo in zapostavljati slovensko šolo.

Češkoslovaški kratki film

Češkoslovaški kratki film, ki je eden najuspelejših ustvarjalnih sektorjev češkoslovaške filmske industrije, je pravilno razumel, kako velik pomen ima film za vzgojo ljudi. Minulo leto so izdelali vrsto dokumentarnih in propagandnih posnetkov, ki zajemajo življenje in delo češkega človeka, ki se bori proti vsem spletkam in oviram na poti k socializmu.

Imenovali bomo samo nekatere teh filmov: «Vlak št. 101» režiserja M. Langa, agitacijski film za volitve v novo prerojeno Ljudsko fronto. «Najlepša propaganda» (snemal E. Kanera), Hlavačkov razkošni film o glasbeni vzgoji otrok, nazvan: «S petjem k srcu», Hubačkov «Eden - tisoč - milijon», ki kaže velike priprave za XI. vsesokolski zlet (film je bil nagrajen v Benetkah), Gorlichov dokumentarni film o zločinih mladine, katere je pokvarila vojna «Sence dveh vojn» in Makovcov film o pijancu - ubijalcu «Živijo med nami»; vsebina filma ima protialkoholno tendenco.

Razen filmov z vzgojno tematiko je bilo posneto tudi nekaj kratkih filmskih feljtonov, izmed katerih je najuspelejša duhovita reportaža o praških avtomatih

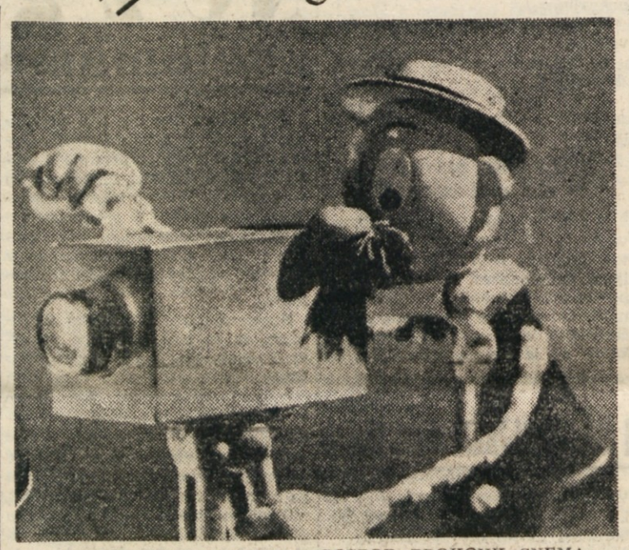

IZ ZEMANOVEGA FILMA «GOSPOD PROKOUK SNEMA»

IZ FILMA «POSTELJ 5 HP» REŽISERJA KANERE.

«Ljudje in drobiž» (scenarij in režija P. Blumenfeld), zabavna «Poezija poti» (H. Husky) in Ferencov film o nogometu in ljudeh okrog njega «Na zelenem travniku».

Kratki film si išče vedno nova področja za ustvarjanje in vedno bolj uporablja scenarije z zgodbo. Baruhov film «Čarobna žoga», sneman po pripovedki N. Fryda, je primer takšnega filma z zgodbo, ki opisuje otroško nogometno enajstorico.

Se odločnejša je v iskanju novih izraznih možnosti zlinska skupina kratkega filma. Lani je nadaljevala v snemanju svojih priljubljenih lutkovnih filmov, v katerih vzgaja s svojo humoristično in satirično obliko, (n. pr. «Gospod Prokouk snema», film iz popularne serije K. Zemana ali pa ljubki «Hrček» istega režiserja). Razen tega je snemala H. Tyrlova svojo karakteristično povest o oživelih igračkah «Uspavanka».

Uspel je tudi Kanerov poskus propagandnega filma o izdelovanju zlinskih gumijastih izdelkov «Postelja 5 HP», v katerem oživlja nekdaj tako slavni žanr groteske, in še dosedaj nedokončana fantastična revija K. Zemana «Kraljica ledu», v kateri bodo igrale češke umetniške steklene figurice. Z vsemi temi eksperimenti in sploh z vsem svojim delom postaja kratki film — razen svojega lastnega poslanstva, — tudi vzgojevalec in šola novih režiserjev, snemateljev in filmskih tehničnih delavcev dolgega filma, s svojim ustvarjalnim delom pa daje češkoslovaški kinematografiji nove bogate izkušnje.

Nekateri sklepi plenuma Zveze književnikov Jugoslavije

Plenum uprave Zveze književnikov Jugoslavije, ki je bil v dneh 9. in 10. januarja 1949 v Beogradu je med drugim ugotovil, da so bili v letu 1948 doseženi znatni uspehi pri prevajanju del jugoslovanskih piscev med republikami in da so se pri tem posebno izkazali slovenski književniki.

Da bi bili jugoslovanski književniki čimbolj povezani med seboj, je plenum sklenil:

1. da se podvoji sodelovanje književnikov iz vseh republik v «Književnih novinah», glasilu književnikov nove Jugoslavije;

2. da se v letu 1949, izda prvi almanah Zveze književnikov Jugoslavije.

3. da se stik pisateljev z ljudskimi množicami še dalje razvija v obliki branja književnih del, gostovanj, predavanj

4. da se redakcije republiških časopisov zaradi medsebojnega izmenjavanja rokopisov čim bolj povežejo;

5. da si društva pisateljev pridobijo večji vpogled v delo založbenih podjetij.

Yehudi Menuhin in *Società dei Concerti*

Pred nekaj dnevi je koncertiral v Trstu pianist svetovnega slovesa Yehudi Menuhin. Brez dvoma bi bil lahko njegov koncert velik dogodek za tiste, ki ljubijo umetniške užitke. Saj je tudi bil — a lahko bi menda z lučjo iskali tiste redke, ki so imeli možnost prisostvovati temu koncertu. Koncert je namreč organizirala Koncertna družba (Società dei Concerti) za svoje člane. Ta družba ima menda v zakupu dvorano v palači gledališča Verdi, kjer prireja koncerte. Ker ta dvorana ni obširna, jo seveda napolnijo že sami člani družbe.

Vprašanje je, ali v Trstu ob obisku velikega pianista ni na razpolago nobene večje dvorane. Gledališče Verdi ni vse večere zasedeno. Rekli bodo seveda, da dokler traja operna sezona, se ne morejo vršiti v tej dvorani druge prireditve. No, videli bomo, da to ni res, ko se bo tam vršila pustna prireditev neke organizacije. Kolikor torej umetnost že zaradi reda, v katerem živimo, ni domena slojev, pri katerih odloča o umetniških potrebah denar, pa še ljudje, ki jim je pripadla nekaka naloga, da skrbe za umetniške dogodke v našem mestu, sami ustvarjajo pogoje, pod katerimi ostanejo umetnost ter umetnik in pa občinstvo, ki ljubi umetniške užitke, daleč vsaksebi. Kje smo še od uresničenja zahteve: umetnost ljudstvu!

(Pričakovati, da bi Koncertna družba poslala vabilo na te koncerte tudi našemu dnevniku, da bi se jih udeležil naš glasbeni poročevalec, bi bilo kajpada preveč. In vendar je naš dnevnik eden izmed tistih, ki izhajajo v našem mestu in ki se nikakor ni že v naprej odrekel, da ne bi poročal o kulturnih dogodkih v Trstu).

Nove knjige

Od Slovenskega knjižnega zavoda smo sprejeli naslednje knjige:

Ivan Cankar, Povesti in črtice. Uredila Janez Logar in Boris Merhar.

N. V. Gogolj, Ženjtev. (S kratko študijo o Gogolju in njegovem delu Bogomirja Faturja).

Miško Kranjec, Pot do zločina. (Z «Režiserjevimi opombami» S. Jana).

Ruski list, *II. letnik, 3. zvezek. (Urednik dr. Janko Pretnar).*

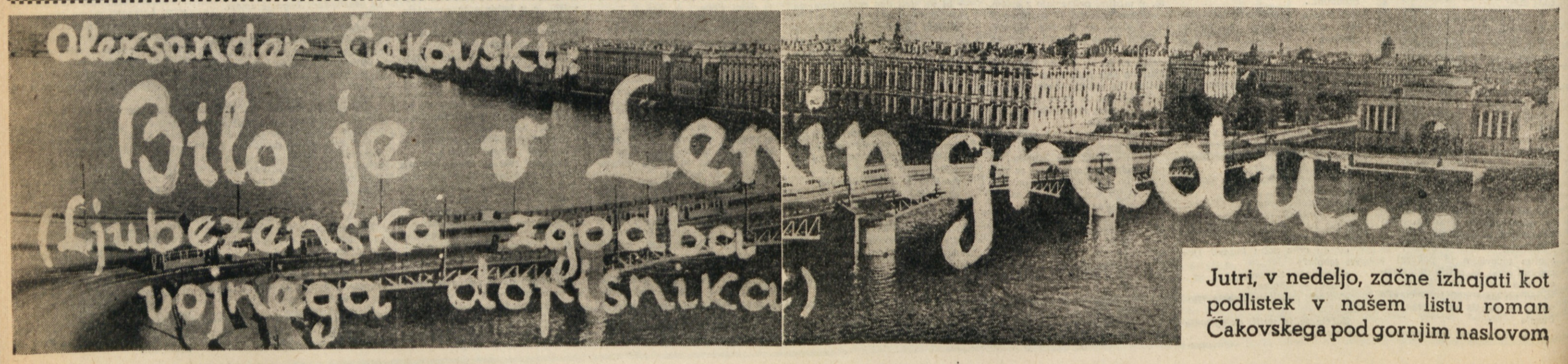

Jutri, v nedeljo, začne izhajati kot podlistek v našem listu roman Čakovskega pod gornjim naslovom